

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede → nr 3 | 2009

nfu

Vatnekrossen blir en realitet

s. 8

Kultur for alle blomster i Gjøvik

s. 14

Mer tvangsflytting i Gloppen

s. 23

Familien Ayub/Zulfqars hverdag

s. 24

Rettshjelpsmeldingen

Justisdepartementet la nylig frem den nye rettshjelpsmeldingen som beskriver regjeringens forslag til den nye rettshjelpsordningen.

NFU ser at det ligger mange gode forslag i den nye meldingen. Det er særlig positivt at en vil kunne få fri rettshjelp for saker som omhandler helse- og sosialrett. Vår erfaring at dette er saksområder som flere av våre medlemmer ønsker juridisk bistand til. Dette tiltaket kan forhåpentligvis være med på å øke fokus på denne type saker.

Det NFU derimot ikke er fornøyd med, er at ideelle organisasjoner som vår ikke er blitt tilgodesett med særlige midler i forhold til andre "særskilte rettshjelpstiltak". Departementet har uttalt at de ønsker å styrke rettsikkerheten til utsatte grupper i samfunnet, men her har ikke mennesker med utviklingshemning blitt oppfattet som utsatte nok.

Dette oppleves svært uheldig når en ser den utviklingen som skjer i kommune-Norge, med kutt i spesialundervisning, nedbygging av det inkluderende skoletilbudet, fremvekst av "omsorgsghettoer" for mennesker med utviklingshemning og stadig mer håpløse vedtak som går på sosiale tjenester i form av tvangsflytting og nedskjæringer i dag- og aktivitetstilbud. Disse kuttene skjer på tross av klare lovbestemmelser. Det fremstår derfor som svært uforståelig at departementet ikke vil være med på å støtte opp under økte bevilgninger til NFUs juridiske veiledningstjeneste. Det er igjen grunn til å minne om at dette er et lavterskeltilbud som nettopp treffer de som trenger det mest.

VIBEKE SEIM-HAUGEN
GENERALSEKRETÆR

Spesialundervisning

NIFU STEP har evaluert spesialundervisningen i videregående opplæring etter innføringen av Kunnskapsløftet. Rapportene dokumenterer at elever som tilhører en ordinær klasse får svært mye bedre karakterer i Vg1 enn elever som er organisatorisk segregert. Rapportene er lagt ut på www.nfunorge.org

– Dette materialet dokumenterer det NFU lenge har hevdet. Kunnskapsløftet har ikke ført til endringer når det gjelder spesialundervisning. Elever med lærevansker har altså ikke fått utbytte av Kunnskapsløftet, fastslår NFUs forbundsleder Helene Holand.

Sykemeldt

Vår tilrettelegger av lettlest stoff, Kari Bue, er for tiden sykemeldt. Det er derfor ikke lettlest stoff i denne utgaven av Samfunn for alle – noe vi selvsagt sterkt beklager.

Lover utbedring

Reisebyrået Ving i Oslo lover utbedring etter at bedriften i mars ble den første virksomheten som ble felt for brudd på den nye Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Norges Handikapforbund klaget på en høy terskel inn i en Ving-butikk i Oslo.

samfunn for alle
 Norsk Forbund for Utviklingshemmede • nr 4/2009

Vatnekrossen blir en realitet s. 8
 Kultur for alle i Gjøvik s. 14
 Mer svangerskylting i Gløppen s. 23
 Familien Ayub/Zulfquars hverdag s. 24

samfunn for alle

Medlemsblad for
 Norsk Forbund
 for Utviklingshemmede

Seks utgivelser pr år.
 Årsabonnement: 400 kroner
 ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
 Helene Holand
 helene@nfunorge.org

Journalist:
 Bitten Munthe-Kaas
 bittenmk@yahoo.com
 Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
 Kari Bue
 kari@nfunorge.org

Adresse:
 Samfunn for Alle, NFU
 Postboks 8954 Youngstorget
 0028 Oslo
 Sentralbord: 22 39 60 50
 Telefaks: 22 39 60 60
 E-post: post@nfunorge.org
 www.nfunorge.org

Annonseakvisitør: AMN A/S
 Postboks 24, 3340 Åmot
 Telefon: 32 78 17 50

Forsidefoto: Chorus-øvelse i
 Gjøvik. (Foto: Bitten Munthe-
 Kaas))

Layout: Hvarings as, Anne Berit
 Trykk: Bryne Stavanger Offset as

Utgivelse 4 – 2009
 Kommer uke 43
 Frist for saker er 7. september
 Annonsefrist er 22. september

4 Norges Handikapforbund og NFU har startet et felles pilotprosjekt i Zambia. Stikkord for det den nytilsatte prosjektlederen Atrick Nyirenda (bildet) skal arbeide med de neste to årene, er blant annet organisasjonsutvikling.

6 Institusjonskomplekset Vatnekrossen for 12 personer med utviklingshemning og like mange psykisk syke blir en realitet. NFU Sandnes lokallag har kjempet en hard kamp for å få stoppet utbyggingen. - Nå blir det samarbeid med kommunen om bedre boligtilbud for vår målgruppe i årene fremover i stedet, sier leder av lokallaget, Steinar Bjugn.

14 Barn, unge og voksne med utviklingshemning i Gjøvik kan nærmest velge og vrake i kulturtilbud. Vi dro til Mjøsbyen der vi avla noen ildsjeler en visitt.

20 Mamma Anne Lovise Stornes i Giske kommune i Møre og Romsdal har kjempet en lang kamp for å få sønnen Oskar Johan ut av bofellesskapet der han har bodd sammen med fire voksne med utviklingshemning de siste fire årene. Etter oppslag i media vedtok et enstemmig kommunestyre at tiåringen skal få flytte hjem til familien sin i stedet.

24 Les om den norsk-pakistanske familien Ayub/Zulfquars hverdag med to barn med nedsatt funksjonsevne.

28 Les om Johans gode år på Tjødnaia barneskule i Stord i vanlig klasse

**Turene for 2009
er i salg nå!**

SOLGÅRDEN

Stedet for utviklingshemmede med ønske om tilrettelagte tjenester!

Solgården finner du i Villajoyosa på Costa Blanca i Spania
- mellom Alicante og Benidorm. Tilbaketrukket på en høyde mellom fjell og hav, blant palmer og appelsinlunder og med en fantastisk utsikt - der finner du oss.

Trygghet, Trivsel og Glede er Solgårdens motto.

Disse begrepene ligger til grunn for 37 års drift med fornøyde gjester. Solgården har, som en av få reisearrangører, en meget godt innarbeidet rutine på å ta i mot gjester med ønske om tilrettelagte tjenester.

Ferie på Solgården består av sol, bading, utflukter, dans, aktiviteter og underholdning.

Du møter nye venner – mange møter også igjen venner fra ferien i fjor. Svøm, dans og kos deg – slipp gleden og latteren løs! Allerede på Gardermoen møter dere Solgårdens personale og helseteam. Solgården chartrer et eget fly, og alle om bord på flyet skal til Solgården.

Velkommen til oss!

Kontakt oss gjerne for ytterligere informasjon om turene i 2009

SOLGÅRDEN

Solgården ferie- og helsesenter
Fridtjof Nansens plass 9, 0160 Oslo
Telefon: 24 14 66 60
E-post: kontor@solgarden.no

Landsmøte 2009

I september er det landsmøte og NFU skal stake ut kursen for de neste tre årene.

Landsmøtet i 2006 vedtok et ambisiøst arbeidsprogram og stilte store forventninger til sitt nye landsstyre. For første gang etter at vi endret vedtektene og fikk et landsstyre med syv medlemmer, ble det valgt inn en tillitsvalgt med utviklingshemning som fast representant.

Jeg skrev i lederen etter landsmøtet i 2006 at et slikt valg forplikter, det forplikter hele organisasjonen. Vi har et stort forbedringspotensiale når det gjelder å inkludere tillitsvalgte med utviklingshemning i organisasjonens arbeid. Her har vi etter min mening en stor uutnyttet menneskelig ressurs i organisasjonen. Det har vært lærerikt, også denne perioden å få følge med ressursgruppa "Aktiv i egen organisasjon". Jeg håper organisasjonen og landsmøtet verdsetter det arbeidet denne gruppa og alle medlemmene med utviklingshemning utfører. Jeg håper at det nye arbeidsprogrammet vil legge vekt på å styrke arbeidet på dette området. Jeg er også spent på

om alle fylkeslag sender utsendinger med utviklingshemning til dette landsmøtet.

NFU er etter min mening en sterk organisasjon, og vi er en organisasjon i vekst. Fra 2003 har medlemstallet sakte men sikkert gått oppover. Dette i en tid da de fleste organisasjoner mister medlemmer. Vi har tatt i bruk nye arenaer for informasjon som Facebook og Origion. Her har vi fortsatt et forbedringspotensiale, men vi er i gang.

I 2006 la man vekt på å utarbeide, og å vedta et målrettet arbeidsprogram. Landsstyret har de siste tre årene rapportert til fylkeslederne på måloppnåelse i forhold til programmet. Jeg tror det er viktig at vi holder på arbeidsprogrammet som et målprogram, og ikke som et aktivitetsprogram. Hvilke aktiviteter man gjennomfører kan variere og skifte, men NFU sin målsetting må stå fast, like rettigheter og muligheter. Et viktig krav i arbeidsprogrammet var å få nedsatt et utvalg som skulle gå gjennom levekårene for mennesker med utviklings-

hemning. Her er vi ikke helt i mål ennå, men mye positivt har skjedd. I skrivende stund jobbes det fortsatt med denne saken på ulike arenaer, og endelig rapport kan ikke bli avgitt før på landsmøtet. Når det gjelder andre saker fra arbeidsprogrammet, som rett til alternativ og supplerende kommunikasjon og rett til å beholde trygdeytelser i en overgangsperiode dersom man mister barnet sitt, er dette saker som nå er vedtatt i Stortinget. Det er bare det siste oppfølgingsarbeidet når Stortinget skal vedta de konkrete lovendringene som gjenstår. Dette var en foreløpig lekkasje fra treårsmeldingen, debatten om hele meldingen tar vi på landsmøtet.

Den siste treåres perioden har NFU mer og mer framstått som en tydelig menneskerettsorganisasjon. Jeg håper vi på landsmøtet får en god debatt, blant annet om dette er en utvikling hele organisasjonen ønsker.

Vel møtt til landsmøtet i Tønsberg 18. – 20. september!

Advokat Petter Kramås ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER & CO

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede: Sosial- og helsetjenester, trygd, spesialundervisning, erstatning, arbeidsrett, arv og testament mv.

Besøk oss på våre nettsider - www.hestenesdramer.no
Her finner du også nyttig informasjon, artikler og lenker.

Ta gjerne kontakt for en uforpliktende samtale – eller send oss et brev eller en mail!
Ingen kostnader før vi har avtalt oppdrag. Vi kan søke om fri rettshjelp for deg.

HOVEDKONTOR: Møllergaten 4, 0179 Oslo, telefon 24 14 53 50
FILIAL I SON / AKERSHUS: Storgaten 54, 1555 Son, telefon 64 95 04 13
petter.kramaas@hestenesdramer.no

Felles NHF og NFU-prosjekt i Zambia

- Jeg skal i to år fremover lede et felles pilotprosjekt på vegne av NFU og Norges Handikapforbund i to regioner i mitt hjemland Zambia. Her skal jeg jobbe for å styrke livssituasjonen for de to organisasjonenes målgrupper via finansieringsstøtte som små grupper, organisasjoner og lokale myndigheter i de to regionene kan søke.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

SFA møtte prosjektleder Alick Nyirenda da han var på Norges-besøk nylig. I løpet av en hektisk uke satt han i møter med NHF og NFU, fikk opplæring i de to organisasjonenes ideologi, arbeidsmetoder og møtte ikke minst kolleger i begge organisasjonene som orienterte ham om pilotprosjektet.

Det er første gang de to organisasjonene går sammen om å ansette en lokal prosjektleder. I bistandsarbeidet hittil har det vært tradisjon å gå i partnerskap med en lokal interesseorganisasjon. De to norske organisasjonene brukte til gjengjeld lang tid på ansettelsesprosessen. Det var over 140 søkere til prosjektlederstillingen. Etter mange

intervjurunder ledet av representanter for NFU og NHF, ble det konkludert med at Alick Nyirenda var best egnet. Han har selv ingen bakgrunn som pårørende til en person med nedsatt funksjonsevne, men har ledet et AIDS-prosjekt i en annen region av Zambia.

I forkant av dette prosjektet foretok de to organisasjonene en grundig situasjonsanalyse av Zambia. Både NFU og NHF kom fram til at organisasjonene for mennesker med nedsatt funksjonsevne i sine respektive målgrupper både er mange, de er splittet og har ikke minst en svak organisasjonsstruktur. Det fantes ingen opplagt samarbeidspartner blant noen av dem. Alick Nyirendas hovedoppgave nå er å bygge opp kapasiteten i organisasjonene og

finne langsiktige partnere til NHF og NFU.

I en samtale med Samfunn for alle gir Alick Nyirenda uttrykk for at organisasjoner og myndigheter både sentralt og lokalt i Zambia stiller seg meget positive til dette pilotprosjektet. – Det har kommet mange forespørsler om det allerede. Fra NHF og NFU er det blitt gitt uttrykk for at man i denne sammenheng vil støtte lokale myndigheter og lokale initiativ.

Organisasjonsutvikling

På spørsmål om hva slags søknader om finansieringsstøtte han regner med vil komme, svarer Nyirenda at det er for tidlig å si. – Mye er fortsatt uavklart. Vårt fokus går først og fremst ut på å oppmuntre til felles tiltak. Det vil si at flere organisasjoner går sammen om å søke. En viktig hensikt med dette prosjektet er å bidra til å styrke organisasjonene og stimulere til samarbeid – ikke til mer fragmentering. Vi kan også tenke oss å støtte lokale foreldregrupper – for eksempel med å bygge opp deres kapasitet til organisasjonsarbeid på ulike måter. Det er med andre ord fremfor alt organisasjonsutvikling dette prosjektet skal handle om, presiserer Alick Nyirenda.

Han gleder seg til å jobbe for NHF og NFU. Kontoret hans ligger i hovedstaden Lusaka – men Alick Nyirenda regner med at han de neste to årene kommer til å være mye på reisefot i de to regionene der infrastrukturen er svært dårlig.

Alick Nyirenda skal lede et felles prosjekt for NHF og NFU.

Hallo – ordfører Anders Ryssdal!

Eg som er medlem av NFU Gloppen lokallag synes at Gloppen kommune har brote straffelova. Dermed synes eg at dokke i kommunen har gått alt for langt. Og dokke tømde denne leiligheta til denne funksjonshemma kvinna på 65 år utan at denne kvinna visste noko om det. Eg synes at dette er dårleg gjort av kommunen, og det er slik at en ikkje kan stole på en slik kommune når dokke gjer nåke slikt.

NFU melder Gloppen kommune til politiet. Men når dette kom i Firda Tidend so blei eg veldig rysta av det. For dokke veit at Gloppen kommune bør ikkje ha gjort dette, når det kjem i Firda Tidend at Gloppen kommune har brote straffelova.

Men eg trur at alle her i Gloppen er veldig rysta når kommunen gjer nåke slikt.

Men eg spør:
Ka trur dokke oss som er funksjonshemmede tenkjer når dette her kjem på trykk i Firda Tidend?

Og eg håper at du, Anders, leser dette brevet her veldig nøye. For dette her går bare ikkje an å gjere i mot dei som er funksjonshemma.

Helsing
Ronald Sande

(Les mer om Gloppen på side 23, Red.)

To av skuespillerne (Foto: Morten Germeten).

"C ME"

"C ME" er en tankevekkende og forrykende forestilling som setter identitet og mangfold i fokus, hvor det handler om å bli sett og lagt merke til som den man er. Forestillingen er laget i samarbeid mellom Kristiansand katedralskole Gimle og Kvadraturen Skolesenter i Kristiansand. Den viser gjennom musikk, sang og dans hvordan en kan lage en forestilling hvor alle kan delta.

Mette Midling-Jensen som har regien for "C me" viser til at skolene har inkludering som et av sine hovedsatsingsområder. - "C me" er på en måte glansbildet av satsingen - men dette med inkludering gjenspeiles i skolens arbeid gjennom hele skoleåret, sier hun.

Frikort

Neste år blir det kanskje innført en ny ordning der vi kanskje får tilsendt frikort automatisk når vi har betalt mer enn egenandelstaket for helse-tjenester. Dermed slipper vi som nå å føre opp alle egenandeler på et eget kort og sende inn. Målet er at løsningen skal innføres i løpet av 2010, skriver Helsedirektoratet på www.helsedirektoratet.no

**Vi ønsker
våre medlemmer og
samarbeidspartnere
en riktig god sommer!**

Vatnekrossen blir en realitet

- Vi greier ikke å få stoppet institusjonskomplekset Vatnekrossen i Sandnes. Med Husbank-midler bygger kommunen denne redningsplanken av et tilbud i kjølvannet av sin manglende satsing på boliger for mennesker med utviklingshemning og psykisk sykdom i en årrekke.

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

Det fastslår fungerende leder av NFU Sandnes lokallag, Steinar Bjugn, etter et møte han og lokallagets advokat Kjell M. Brygfeldt hadde med representanter for kommunen samme dag som SFA gikk i trykken. Advokaten har på vegne av lokallaget utredet saken – og blant annet konkludert med at det er flere sider ved Husbankens tildeling av midler til prosjektet som det kan reises spørsmålstegn ved. Lokallaget har derfor vurdert å gå til rettsak for å få stoppet prosjektet.

Samme dag som møtet mellom kommunen og lokallaget skulle finne sted,

kom Stavanger Aftenblad med en større reportasje om elleve av de tolv pårørende til personer med utviklingshemning som har fått tildelt leilighet i det omstridte institusjonskomplekset. I et intervju med avisen gir to av dem på vegne av seg selv og de ni andre uttrykk for frykt for at motstanden fra NFU mot prosjektet ville stoppe byggingen. De elleve foreldrene er i følge avisen ”strålende glade” for endelig å kunne se fram til å få leiligheter til sine familiemedlemmer. De roser Sandnes kommune for en ”ryddig og grei prosess og informativt samarbeid” – stikk i strid med det NFU Sandnes lokallag har erfart, og som har fått bred omtale i SFA 6/08, 1/09 og 2/09.

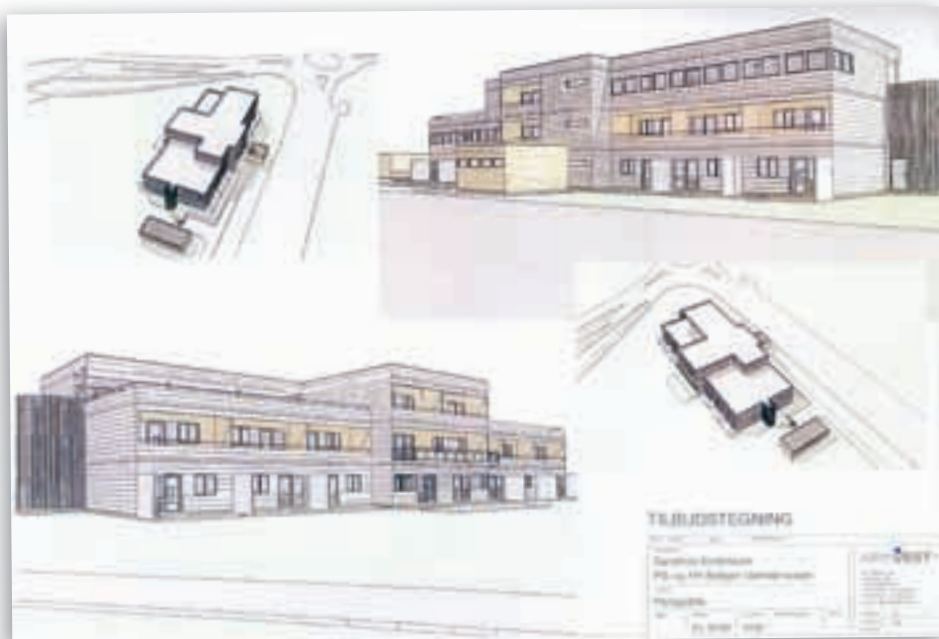
Har ikke hørt noe

- Vi har jobbet for å stoppe byggingen av Vatnekrossen i mange måneder - men har ikke hørt et ord fra disse foreldrene før vi i dagens avis leser hva de mener om prosjektet, sa Steinar Bjugn, i en samtale med Samfunn for alle.

Han tror reportasjen må ha kommet svært beleilig for kommunen og opplever at foreldre til personer med utviklingshemning nå settes opp mot hverandre. – Dette er en direkte konsekvens av kommunens manglende boligbygging i en årrekke. Med små leiligheter på hver sin side av korridorer i Vatnekrossen har kommunen kastet ut en livbøye som de utslitte foreldrene griper tak i. De tar med andre ord til takke med det de får.

- Hva vil NFU Sandnes lokallag gjøre nå?

- NFU foreslo på møtet med kommunen om å be professor Jan Tøssebro ved NTNU om å utrede prosjektet for å se hvilke konsekvenser det får og la i alt 12 personer med utviklingshemning og like mange med psykisk sykdom bo under samme tak. Tøssebro har allerede sagt seg villig til å påta seg oppdraget – og lovet en innstilling i løpet av august. Kommunen lovet å vurdere dette forslaget. NFU vil uansett samarbeide med kommunen for at det i årene fremover blir satset på atskillig bedre boligløsninger for beboere med utviklingshemning enn det institusjonstilbudet som i løpet av få måneder vil bli ferdigstilt i Vatnekrossen.

Institusjonskomplekset Vatnekrossen blir bygget – til tross for sterk motstand fra statsråder, fagfolk og NFU.

Steinar Bjugn håper og tror at Sandnes kommune har lært noe av den bitre konflikten dette prosjektet har skapt. - Vi tar det som en selvfølge at brukerne fra og med nå blir tatt med på råd helt fra starten når det skal bygges for personer med utviklingshemning. Måten administrasjonen har håndtert Vatnekrossenprosjektet og den massive kritikken hele denne prosessen er blitt møtt med fra statsråder, fagfolk og mange brukere må åpenbart ha vært en belastning for kommunen. Jeg håper ikke minst at forvaltningen både i Sandnes og andre kommuner i større grad også får øynene opp for at dette tross alt handler om bygging av enkeltmenneskers hjem, presiserer Steinar Bjugn.

Leder av NFU Sandnes lokallag,
Steinar Bjugn.

- Sterkt beklagelig!

- Det er sterkt beklagelig at Sandnes kommune bygger leilighetene i Vatnekrossen i tråd med tidligere planer.

NFUs forbundsleder Helene Holand mener at all erfaring tilsier at dette er en dårlig løsning. – Jeg har samtidig full forståelse for at de som har stått på venteliste i årevis ikke tør å takke nei til dette tilbudet. Jeg håper bare at de kan få et bedre tilbud ved neste korsvei. Det er samtidig tragisk å se at norske kommuner ikke kan lære av tidligere feil.

Enda mer beklagelig er det at Husbankens regionale representanter fatter vedtak som ikke er i tråd med nasjonale føringer. Dette er et av de spørsmålene NFU vil ta opp i et møte med Husbanken før sommeren, sier Helene Holand.

NFU vil ta Vatnekross-saken opp på et møte med Husbanken før sommeren.

Medisiner

Alvorlig syke barn må vente lenger enn voksne på å få livsviktige medisiner. Mange må først gjennom en tidkrevende papirmølle. Nå etterlyser barneleger og apotekansatte endring i reglene.

Når vanlige medikamenter skal doseres til barn, må myndighetene godkjenne dosen før barnet kan få den. I tillegg må legen søke om at medisinen dekkes økonomisk og begrunne hvorfor bruken er nødvendig. Deretter må søknaden godkjennes hos helsemyndighetene, før den sjekkes av apoteket. Imens risikerer barnet å måtte vente på medisinen det trenger.

– Dette er tidstyveri, sier Astrid Falck, farmasøyt på Rikshospitalets apotek, til NRK. Nå vil Helse- og omsorgsdepartementet vurdere reglene på nytt.

Vi har fortsatt tro på prosjektet

- Vi har tidligere sagt at vi skal evaluere Vatnekrossen etter et års drift. Hvorvidt det skal innhentes en uavhengig vurdering nå av professor Jan Tøssebro om samlokalisering av de to målgruppene vil bli vurdert.

Rådgiver Frode Otto i Sandnes kommune har vært en sentral saksbehandler i Vatnekrossen-prosjektet. Han viser til at det har vært stilt større krav til brukermedvirkning i denne enn i andre tilsvarende byggeprosesser. – Det vil kommunen selvsagt ta ad notam ved senere byggeprosjekter. Hvordan det skal skje får vi ta stilling til etter hvert.

Otto gir uttrykk for at han synes det har vært brukt det han omtaler som mange ”ladete” begreper i kjølvannet av debatten om Vatnekrossen-prosjektet. – Her i kommunen har vi tro på at det blir et godt botilbud for de det gjelder. Vi har fått mange positive tilbakemeldinger på det samme fra pårørende som har fått tildelt leilighe-

ter til sine familiemedlemmer der også.

- Kan det være fordi de pårørende rett og slett er utslitte etter at kommunen ikke har bygget noe for de to målgruppene på flere år, og dermed tar til takke med det de får?

- Mange har i dag et tjenestetilbud bestående av avlastning og fritidstilbud m.m. Flere pårørende har gitt uttrykk for at de er slitne og er glade for dette botilbudet. Hvorvidt det har påvirket deres syn, vet vi ikke, svarer Frode Otto.

På spørsmål om hvordan det oppleves å måtte stå for et prosjekt som har vakt negative reaksjoner fra både statsråder, fagfolk og pårørende i NFU, svarer Otto: - Dette gjør selvfølgelig noe med oss. Vi har likevel tro på at vi skal skape et godt botilbud for de det gjelder. Vi har fått mange søknader av godt kvalifiserte fagfolk til de utlyste stillingene i Vatnekrossen – faktisk be-

*Rådgiver Frode Otto
i Sandnes kommune.*

dre enn til tilsvarende stillinger andre steder. Tilbakemeldinger fra familiene som er tildelt leilighet, styrker også vår tro på prosjektet.

Anbefaler ikke flere Stavanger-institusjoner

Fylkesmannen i Rogaland vil i følge Stavanger Aftenblad ikke anbefale Husbanken å støtte utbyggingen av flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Årsaken er at kommunen allerede har mange slike enheter.

Stavanger kommune er blant de kommunene som i størst grad har satsset på institusjonsbygging for personer med utviklingshemning. Det er etablert kommunal særomsorg med store bofellesskap som klart skiller seg ut fra den lokale bebyggelsen.

Talsmann for NFU Rogaland, Jens Petter Gitlesen, minner på fylkeslagets nettside om at Stavanger kommune fortsatt kan sikre seg støtte fra Husbanken, til

tross for at kommunen har en andel institusjonsplasser som overstiger landsgjennomsnittet. - Kommunen kan i stedet begynne å planlegge utleieboliger, sameie og bo-rettsslagsleiligheter for personer med utviklingshemning og dermed handle i samsvar med nasjonale føringer. Slik kan kommunen få gunstige tilskudds- og finansieringsordninger i Husbanken, skriver Jens Petter Gitlesen. Han har lagt ut artikkelen i Stavanger Aftenblad på www.nfunorge.org/rogaland

Foreslår evaluering av ansvarsreformen

Bystyrerepresentant i Oslo, Ivar Johansen (SV) har sendt følgende forslag til bystyret:

”Det foretas av evaluering av ansvarsreformen for psykisk utviklingshemmede i Oslo og de utviklingshemmedes levekår, tjenestetilbud og rettssikkerhet. Særlig skal det legges vekt på botilbudene, herunder om den faglige kompetansen hos de ansatte er tilstrekkelig. Evalueringen skal skje i tett samarbeid med de utviklingshemmede selv, de pårørende og deres interesseorganisasjoner.”

I en kommentar til Samfunn for alle sier Johansen at helse- og sosialkomiteen nå har forslaget til behandling og vil avgi sin innstilling overfor bystyret. - Det er opp til komiteen hvordan saken skal håndteres. Representantene kan enten velge å følge opp forslaget direkte – eller gå via organisasjonene for å få uttalelser derfra først. Deretter vil komiteen be byrådet om å uttale seg.

- *Hva tror du videre vil skje med dette forslaget?*

- Det er over tid kommet så vidt mange tilbakemeldinger fra både

Bystyrerepresentant Ivar Johansen (SV) i Oslo. (Foto: Hans Fredrik Asbjørnsen)

organisasjoner og pårørende om at utviklingshemmedes levekår i de ulike bydelene er i ferd med å forverre seg. Det vil derfor overraske meg meget om det ikke blir tatt initiativ til en evaluering av ansvarsreformen i hovedstaden, svarer Ivar Johansen.

Hans forslag om evaluering av ansvarsreformen er lagt ut i sin helhet på <http://kurl.no/CZ9S>

“Kjempefint!”

NFUs Helene Holand ga straks uttrykk for sin glede over Ivar Johansens forslag ved å skrive følgende innlegg på hans blogg:

“Kjempefint! Jeg krysser fingrene for at dette blir vedtatt. Mennesker med utviklingshemning er på nytt i ferd med å bli de store taperne i samfunnet, de som ikke får tilgang til velferdsgodene, de som må leve under kritikkverdige forhold. Denne trenden må vi snu. Jeg ser fram til å følge saken og arbeidet. NFU stiller gjerne opp!”

Fordelingsutvalget

– Fordelingsutvalget leverte sin rapport nylig. NFU har gitt innspill til utvalget. For oss var det viktig å trekke fram de mekanismene som fører til at personer med utviklingshemning og deres familier blir utestengt.

Det skriver NFUs forbundsleder Helene Holand på forbundets nettside. Hun viser til at foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne har lavere inntekt enn andre foreldre.

Ungdom med utviklingshemning får ikke mulighet til utdanning på samme måte som andre ungdommer. Personer med utviklingshemning får ofte ikke mulighet til å komme inn på arbeidsmarkedet og blir trygdemottakere hele livet. Eksempelene er mange, skriver Helene Holand.

Informasjon om fordelingsutvalget og den aktuelle rapporten er lagt ut på www.nfunorge.org

“Suksess”?!

I Danmark ble det kun født 21 barn med Down syndrom i fjor melder NRK. I Norge ble det født 81 barn med Down syndrom i 2006. Professor Ann Tabor ved Københavns Universitet karakteriserer de høye danske aborttallene som en suksess.

Les mer på www.nfunorge.org/rogaland

Ildsjelen i Bømlo

- Det er annerledes å jobbe med saker som gjelder hele samfunnet. Når vi jobber for mennesker med utviklingshemning, blir vi en litt mer synlig gruppe.

Ildsjelen Else Berit Ingvaldsen er leder av NFU Bømlo lokallag, nestleder i det nystartede rådet for likestilling av funksjonshemmede i Bømlo og medlem av brukerutvalget i Helse Vest. Hun ble nylig portrettert i lokalavisen Innsida der hun blant annet kom inn på NFUs slagord "Et samfunn for alle". – Det er kjempegodt. Det går på holdninger og at godene i samfunnet skal være tilgjengelige for alle. Man får funksjonshemning når det eksisterer et gap mellom et menneskes forutsetninger og omgivelsenes utforming eller krav til funksjon. Samfunnet skaper barrierer på den måten. En liten reduksjon i funksjonsevnen behøver ikke bety at man har en funksjonshemning – hvis samfunnet omkring er tilrettelagt.

Et annet begrep Else Berit også er opptatt av er universell utforming. - Det er ikke alle som vet hva det betyr. Hun forklarer at det går ut på at en utformer produkter og omgivelser på en måte som gjør at de kan brukes av alle – uten spesielle innretninger.

Linda og NFU

Bakgrunnen for hennes engasjement har med egen familiesituasjon å gjøre. – Linda, en av jentene våre har utviklingshemning, epilepsi og er rullestolbruker. Det har selvsagt vært en oppgave for oss å tilrettelegge livet best mulig både for henne og andre som er i en liknende situasjon. Det er antagelig Linda som er grunnen til at jeg kom med i organisasjonsarbeid. Der kommer en som oftest med som pårørende eller gjennom jobb. Jeg har fått treffe mange spennende mennesker og fått lov til å være sammen med mange personer med utviklingshemning. Ikke minst gjennom Linda og NFU har jeg fått utrolig mange venner. Det er noe med det å kunne snakke sammen uten å si så mye – vi forstår hverandre, sier Else Berit. Som mener at et samfunn kan måles ut fra hvor godt man tar seg av de svakeste. - Det er ikke alltid knyttet til budsjett, men til holdninger.

Else Berit er i tillegg opptatt av språkbruken vår. – Den er viktig. Jeg blir veldig engasjert når det blir snakk om å sette merkelapper på folk og putte dem i båser. – Jeg har kjeftet på mange av den grunn. NFU fjernet ordet "psykisk" fra begrepet "psykisk utviklingshemmet" for ti år siden. En av grunnene var at det var lett å blande med psykiatrien. Begrepet "psykisk" er dessuten vanskelig å si for mange. Det holder med "utviklingshemmet" fastslår Else Berit

Ingvaldsen.

Som den engasjerte lokalpatrioten hun er, arbeider hun også med saker som har med trygg skolevei, sykkel og gangsti, barnehageutbygging, skolekorps, terapibasseng osv. å gjøre. Og så skal hun innta det mange mener er selve livets dessert – ved at hun i disse dager skal bli mormor! Vi gratulerer!

Intervjuet med Else Berit Ingvaldsen er lagt ut på <http://innsida.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/200900509/PORTRETT/111622161/1019>

- Jeg kjefter på mange for feil språkbruk, sier Else Berit Ingvaldsen (Foto: Gro Anita Meling).

Aktivt lokallag

Else Berit Ingvaldsen leder NFU Bømlo lokallag. Nedenfor ser vi aktivitetene som er planlagt resten av 2009. Vi har sakset dem fra en oversikt lokallaget nylig har sendt ut – men utelatt datoer, kontaktpersoner, telefonnumre og andre mer "interne" opplysninger.

Gla'klubben. Sommeravslutning m/grillmat v/ Frivillighetssentralen på Røde Kors-huset

Grilling m.m. Gruvo i Mosterhamn

Temamøte i Kulturhuset
Jens Petter Gitlesen: Opplæringsloven og spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp
Annonse kommer i BømloNytt

Fellesskapstur fra Sunnhordland til Kypros
Ansvarlig: Frivillighetssentralen

Hautttur til Haugesund

Temamøte i Kulturhuset:
(Kanskje om "Alternativer til bruk av makt og tvang")
Annonse i BømloNytt

Kultursamlinga i Bergen
Ansvarleg: Hordaland Fylkeslag av NFU

Søndagskafé m/ koret Festivo på Meling skule.

Vinterfest / juleavslutning på Bømlo Hotel
i samarbeid med Bømlo Musikk- og kulturskule

Julefest på Ungdomsheimen (for vaksne)

NFU Bømlo Lokallag er registrert for å kunna motta Grasrotandeler fra Norsk Tipping!

permobil

X850

**NÅR DU
VIL KJØRE LITT LENGRE**

STERKERE OG RASKERE

For tøff kjøring ute.

www.permobil.no

Gøy på korøvelse! Ola Narten Svendsen (bakerst) var blant dem som lot seg rive med.

Kultur for alle blomstrer i Gjøvik

- Vi tilbyr i dag i alt ca. 40 tilrettelagte kultur- og fritidstilbud for alle – som omfatter idrett, friluftsliv og mange kreative aktiviteter. Der det er mulig integrerer og inkluderer vi deltakerne i allerede eksisterende lag og foreninger.

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

Det sier ustoppelig, allesteds-nærværende og alltid like entusiastisk Ola Narten Svendsen som leder Gjøvik kommunes tilrettelagte kulturtilbud. Både han og hans om mulig like engasjerte kollega Siri Syvrud på kulturkontoret hadde mange års erfaring fra arbeid med utviklingshemmede i tiden

før ansvarsreformen før de ble ansatt som kulturarbeidere i kommunen. Etter at han ble ansatt som kulturkonsulent i 1994 og hun i 2001, har mennesker med utviklingshemning i Gjøvik fått et rikt og variert tilbud å velge mellom - som andre i kommuner flest kan se langt etter. For her får alle som ønsker det, muligheter til å utøve kreative aktiviteter som å spille i band,

syng i kor, delta i friluftaktiviteter og ellers alle typer kultur- og fritidstilbud – alt ut fra den enkeltes forutsetninger.

Også innen den lokale idretten er mennesker med utviklingshemning inkludert. Med tilstrekkelig oppfølging kan de delta på et tilpasset nivå. – Det finnes ulike måter å skape inkludering og integrering på. Noen ønsker å delta

Mange er med i Scene Corpus.

Siri Syvrud.

sammen med funksjonsfriske, mens andre vil være i en egen gruppe. Vår jobb er å tilrettelegge for alle, presiserer Ola og Siri.

De to kulturarbeiderne trekker inn en rekke eksterne samarbeidspartnere i sitt arbeid. Elever ved Gjøvik videregående skole er bare et eksempel på det. På den årlige Madshus vinteraktivitetsdagen i februar i år hjalp de til for fjerde gang på rad. Siri og Ola er skjønt enige om at ungdommene gjør en fantastisk innsats.

Landsstevne

Begge er i tillegg både stolte og glade over at Gjøvik svømmeklubb nylig ble tildelt landsstevnet for utviklingshemmede som skal arrangeres i samarbeid med kulturkontoret.

Og for bare å ha nevnt det: I disse dager starter Vardal idrettsforening opp sin fotballtrening for alle spillere med en eller annen form for funksjonshemning. De uten høydeskrekk kan melde seg på fjelltur med overnatting der turen går de 2469 meterne opp til topps på Galdhøpiggen.

FysFunk

Siri Syvrud og Ola Narten Svendsen kommer også inn på at Gjøvik kommune nylig har takket ja til å delta i prosjektet FysFunk i regi av Norges

Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske komite. – Vi får tilbakemeldinger om utfordringen det er for idrettslagene å tilrettelegge for grupper med store støtte- og hjelpebehov. Dette prosjektet skal bidra til at enda flere barn og unge med utviklingshemning og andre former for funksjonshemning skal få økt sitt fysiske aktivitetstilbud lokalt. Vi skal jobbe sammen med idrettsrådet, fysioterapi-sektoren og helsestasjonene i kommunen. Ved at kommunen og den lokale idretten samarbeider håper vi å få til et varig tilbud om fysisk aktivitet lokalt – for alle.

Til tross for at de to kollegaene har mer enn nok å henge fingrene i, er de helt klare på at de ikke kommer til å si seg helt fornøyde før alle har et kulturtilbud som de finner seg vel til rette i. – I tillegg til utvikling av de enkelte aktivitetene krever det blant annet at vi får tak i flere støttekontakter og videreutvikler ordningen Fritid med bistand (FmB) som er et alternativ og likestilt med bruk av støttekontakter. Vi bruker FmB til å inkludere de som trenger bistand for å delta i det ordinære organisasjonsliv. Dette arbeidet har fokus på deltakerens ønsker, drømmer og behov. Målsettingen er at den enkelte i løpet av en begrenset periode skal oppleve å trives og spille en god rolle i en selvvalgt aktivitet. Kommu-

nens saksbehandler følger den enkelte opp sammen med en tilrettelegger som rekrutteres fra den valgte organisasjonen.

Ola Narten Svendsen viser til at ansvaret for å organisere og veilede støttekontaktene tidligere var spredt ut på seks ulike omsorgsdistrikter med like mange saksbehandlere. – Omsorgssektoren ønsket at vi som allerede hadde ansvaret for tilrettelagte kultur- og fritidstilbud skulle overta hele ordningen. Vi tok utfordringen og siden har det vært ansatt en koordinator ved vårt kontor som bare jobber med FmB og støttekontakttjenesten. Det tette samarbeidet mellom koordinatoren Solvor Sandmark og oss som har fagansvar for tilrettelagte kultur- og fritidstilbud, fungerer svært godt.

– På spørsmål om hvordan rekrutteringen av støttekontakter fungerer, svarer Siri Syvrud at rekrutteringen av individuelle støttekontakter til mennesker over 60 år med psykiske lidelser og personer med utviklingshemning fortsatt er en stor utfordring. – Vi har også begynt å stille spørsmålsteget ved hvorvidt brukere som ellers alltid har en tjenesteyter hos seg, også trenger individuell støttekontakt. Det kan tenkes at de vil ha like stort utbytte av å være sammen med flere og dele på en fritidskontakt – for eksempel. Ut-

16 Kultur

Duo på Korpus-øvelse

Kulturer møtes

Musikken gjør noe med oss alle.

fordringene står uansett kontinuerlig i kø – men de er til for å løses, presiserer Siri Syvrud.

Narten Svendsen viser ellers til at Gjøvik er en av 50 kommuner her i landet som deltar i det nasjonale prosjektet ”Støttekontakt kultur- og fritidsdeltakelse”. – Vi deltar i de fylkesvise faglige nettverkene som er knyttet til prosjektet ”Fritid med bistand” i Oppland, Hedmark, Buskerud, Akershus, Oslo, Østfold og Vestfold. Samlingene som arrangeres i kjølvannet av dette prosjektet er svært nyttige.

Flaggskipet

Selv om det er stor variasjon i de tilrettelagte kultur- og fritidstilbud til alle, legger verken Ola Narten Svendsen eller Siri Syvrud skjul på at sangkoret Korpus likevel er kulturkontorets flaggskip. Medlemmene har i gjennomsnitt holdt ca. 15 konserter nasjonalt og internasjonalt hvert år siden starten i 1994. De etter hvert bereiste sangerne kan blant annet se tilbake på flere besøk i Spania hos Faula Teater

som har gjestet Gjøvik ved flere anledninger gjennom EU-midler. Den lengste reisen hittil var likevel venns-kapsbesøket til Den Dominikanske Republik i 2008 som ble mulig takket være midler fra Vennskap Nord/Sør og Dissimilis. I fokus under denne kulturutvekslingen stod teater, musikk, dans og friluftsliv. De to kulturarbeiderne legger ikke skjul på at det ble mange sterke møter med mennesker med utviklingshemning og andre funksjonshemninger i dette fattige landet.

Nå gleder gjøvikenserne seg til å møte dominikanerne igjen. Sommeren 2010 kommer i alt 25 personer med utviklingshemning og ledsagere på gjensitt til Gjøvik og Norge. Dominikanerne kan se fram til et variert program – fra opptreden på Dissimilis-festivalen i Oslo til snøballkasting på Valdresflya. Det skal i tillegg arrangeres felles forestillinger med de langveisfarende gjestene, Korpus og Faula Teater. Spanjolene og dominikanerne skal dessuten besøke de mange tilrettelagte kulturtilbudene i Gjøvik-regionen.

I fjor kom også orkesteret Jappz fra Sandviken i Sverige og koret Ågården fra Næstved i Danmark til Gjøvik. De opplevde et variert kulturprogram. Høydepunktet var likevel konserten med et kjempekor med deltakere fra de tre nordiske landene.

Korpus-øvelse

Den ukentlige øvelsen til Korpus i Frivilligsentralens lokaler er for øvrig verdt et besøk. Her jobber sangerne intensivt med sitt store og varierte repertoar.

Da SFAs utsendte var på besøk, fikk dirigent Terje Bakken Seljevold både korister, vokalister og gjester til nærmest å ta helt av i det som også for undertegnede kjentes bortimot som en slags musikalsk rus. Fortsatt allestedsnærværende leder for tilrettelagte kultur- og fritidstilbud i Gjøvik, Ola Narten Svendsen, var blant de besøkende. Også han bidro med full trøkk, glød og alt hva stemmen formådde!

Trugekurs.

Kultur- og fritidsnytt

I samarbeid med kommunene Søndre Land, Nordre land, Vestre Toten og Østre Toten gir kulturkontoret i Gjøvik ut gratisbladet "Kultur og fritidsnytt". I den 52. utgaven som kom ut tidligere i år, finner leserne blant annet åjourførte oversikter over alle tilrettelagte kultur- og fritidstilbud. En del av dem er spesielt øremerket personer med psykiske lidelser. Småsaker med tips om hytter og minibuss som leies ut, informasjon om tilskuddsordningen som ulike organisasjoner og foreninger selv kan søke, for å tilrettelegge et kvalitativt godt og variert kulturtilbud til blant andre deltagere med utviklingshemning, blir presentert. Små glimt med bilder fra ulike fritidstilbud har også fått spalteplass. Her er i tillegg en orientering om hva det vil si å være støttekontakt.

Hver enkelt utgave av bladet kan i tillegg bestilles på CD der det også er lagt inn en del musikk. CD-en koster en hundrelapp og kan bestilles på kulturkontoret hos Ola Narten Svendsen og Siri Syvrud.

Støttekontaktprisen

Gjøvik kommunes seksjon for tilrettelagte fritids- og kulturtilbud skal igjen dele ut sin årlige støttekontaktpris. Den består av en innrammet hedersbetegnelse, en tusenlapp og en bukett blomster. Prisen vil bli delt ut på høstens støttekontakttreff i Gjøvik.

Tips om gode kandidater sendes innen 25. september til Gjøvik kommune, Kultur og Fritid, Serviceboks, 2810 Gjøvik. Merk konvolutten "Støttekontaktprisen!" Eller send ditt tips på e-post til ola-narten.svendsen@gjovik.kommune.no

Tilrettelagt aktiviteter

Følgende er tilrettelagte kultur- og fritidstilbud for alle i Gjøvik og omegn:

Ut på tur (friluftsliv, konsert- og teaterturneer)
 Sommer- og vinteridrettsleker
 Dans på Øverby Helseportssenter
 Data/spillklubb ved Kopperud Fritidssenter
 Bokkafe
 Redaksjonen for bladet Kultur- og fritidsnytt
 Vi spiser ute
 Anna's Kunstkafe
 Ungdomstreffet
 Sangkoret Korpus
 Scene Korpus
 Korpus-bandet
 Musikk for barn og unge
 Kulturutveksling over landegrensene
 Kolbu IL – boccia, håndball og svømming
 Gjøvik Handikapidrettslag – boccia
 Gjøvik Svømmeklubb
 Friskus HIL – vannsport, snøsprut, boccia
 Gjøvik Skiklubb – vinteraktiviteter
 Gjøvik Miljøhestesenter - riding
 Gjøvik Hundeklubb
 Gjøvik Seilforening
 Gjøvik og Toten Sportsfiskeklubb
 Gjøvik Klatreklubb
 Gjøvik og Toten Kajakklubb
 Gjøvik og Omegn Modellflyklubb
 Gjøvik og Brusveen skytterlag
 Gjøvik Friidrettsklubb
 Tirsdagsdansen
 GTL RC – Klubb (radiostyrte biler)
 Treningskontakt kurs
 Støttekontakttreff
 Fysisk aktivitet barn og unge (turn, svømming, friidrett, ski)
 Fotball tilrettelagt barn og unge
 Kosthold og ernæring – viktigheten av riktig kosthold
 Alpint
 Årlige friidrettsstevner

Kulturtelefon

Det er opprettet en egen kulturtelefon for de som skal delta eller ønsker å delta på tilrettelagte kultur- og fritidstilbud i Gjøvik. Dette gjelder arrangementer som er øremerket personer med utviklingshemning. Telefonnummeret er 61 18 96 66.

Ildsjel for inkludering

I oktober arrangerer Gjøvik svømmeklubb landsstevne for svømmere med utviklingshemning i samarbeid med Gjøvik kulturkontor. Det ligger mange års frivillig innsats bak. En fjær i hatten til de mange som har bidratt til dette!

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

Ildsjel Edny Blokkum Kjelstad, mor til sytten år gamle Gunhild med Down syndrom er en av dem. Hun har i mange år hatt hele sitt varme, rause hjerte med seg i frivillige arbeid for utøvere med utviklingshemning i Gjøvik svømmeklubb.

Edny legger ikke skjul på at hun synes det er fantastisk at hjemmeklubben skal stå som vertskap for et så stort arrangement. Hun er likevel ikke så opp-tatt av å orientere om selve landsstevnet i SFA. - Det sportslige er ikke det viktigste. Jeg ser dette først og fremst som en gyllen anledning til å formidle noe om hvor viktig det er at ikke bare barna med utviklingshemning, men også deres foreldre gjennom svømmeklubben knytter nye kontakter, lar barnet oppleve samspill med andre og samtidig utvider familiens sosiale nettverk. - Det er bare på den måten barn kan lære av hverandre. Dette er rent holdningsskapende arbeid – blant både foreldre og arrangører av det aktuelle idrettstiltaket, mener Edny Blokkum Kjelstad.

Denne tildelingen gir oss også anledning til å formidle erfaringer som kan være viktige for andre idrettslag som står på startstreken til å inkludere utøvere med utviklingshemning i sine tilbud, sier Gjøvik-kvinnen – som selv var på Norges Idrettshøgskole og fortalte om sine erfaringer på et kurs om fysisk aktivitet og mennesker med utviklingshemning i 2008.

Edny Blokkum Kjelstad oppfordrer foreldre til å engasjere seg i lokale lag og foreninger

-Mitt utgangspunkt for å engasjere meg i dette var at min datter Gunhild alltid har vist uvanlig stor trivsel i vann, fortsetter Edny. – Hun hadde en støttekontakt i mange år som fulgte henne på svømming. I 2006 dukket det en trener opp på arenaen som mente at Gunhild ville ha utbytte av å trene sammen med andre barn – der det skulle vise seg at hun ble mottatt med åpne armer.

Utgangspunktet

Utgangspunktet på dette tidspunkt var at det hadde vært foretatt strukturelle forandringer på høyt plan. Norges Funksjonshemmedes Idrettsforbund (NFI) var blitt omorganisert og hadde gått inn i Norges idrettsforbund (NIF) i stedet. Dermed ble det også fattet vedtak i Gjøvik svømmeklubb om å integrere utøvere med ulike funksjonshemninger. I kjølvannet av dette ved-

taket ble det så arrangert et trenerkurs. Og dermed var det hele i gang. Det ble laget retningslinjer for integrering i klubben som det jobbes målbevist mot. I dag trener våre barn og unge i grunnskolealder parallelt med funksjonsfriske i bassenget med sine respektive trenere. Våre utøvere er en selvfølgelig del av de sosiale arrangementene i klubben – mens foreldrene deres i likhet med de andre barnas pårørende er med på dugnadene. Trenerne setter av tid til den enkelte – alt etter hvor mange som deltar. Den enkeltes ledsager følger deretter opp trenerens forslag – alt etter nivå. Utøverne møtes og får kontakt med hverandre i garderoben, i dusjen og på bassengkanten. Det er mulig for våre utøvere å gå over til vanlige treningsgrupper. Her ser vi med andre ord godt forskjellen på inkludering og integrering!

Gunbild har alltid vist uvanlig trivsel i vann. (Foto: Geir Kjelstad)

Skape tillit

Det var ingen tradisjon for dette da vi startet i Gjøvik, fortsetter Edny. – Vi erfarte snart at det ikke var nok å arrangere møter, annonsere trening og fatte vedtak for å få med nye utøvere med utviklingshemning. Det var vel så viktig å jobbe for å skape tillit blant foreldre som var usikre på om deres sønn eller datter kunne ha utbytte av et slikt tilbud. Stikkord som har vist seg å være viktige i denne sammenheng har vært regelmessighet og kontinuitet i tilbudet. Tre barn ble med fra starten. I dag er det syv som møter regelmessig til trening. Det gjelder med andre ord å kle seg i tålmodighetens badedrakt. Barna har kommet til trening med sine foreldre eller andre ledsagere hver tirsdag i tre år nå. Dette er ikke klubben for å dyrke diagnoser, særpreg og begrensninger! Her rettes fokus på muligheter – samtidig som den enkelte blir møtt med raushet, omsorg og forståelse. Gjøvik Svømmeklubb skal ha ros for å ha tatt i mot dette tiltaket med respekt.

Still krav til barna!

Edny er ellers opptatt av at det stilles alt for få krav til barn med utviklingshemning. Hun mener det er mye misforstått omsorg ute og går. – Det er vanskelig å komme ut av den onde sirkelen med TV, film, vaffel og chips. Utsagn som: ”Nå skal vi kose oss” faller lettere å si enn: ”Kom igjen! Dette klarer du! Det er ikke farlig å bli sliten!” Vi må oppdra våre ungdommer med utviklingshemning til å bli mest mulig selvstendige borgere i samfunnet. Vi må kreve noe av dem, og de

må oppleve mestring og utvikling som er det beste utgangspunktet for å styrke selvfølelsen, og som er utrolig godt og viktig å ha med i sekken på livets vei. Utøverne skal uansett selv velge om de vil trene eller ikke. All erfaring viser at de prioriterer det.

Barn og unge med utviklingshemning flest har nære bånd til sin familie og venner. Problemet er at kontakter ut over den nærmeste kretsen ofte er mangelfull. Gjennom deltakelse i lokale lag og foreninger kan de få kontakter de ellers ikke vil få. Mangelen på et godt sosialt nettverk gjelder imidlertid ikke bare barna, men også deres foreldre som ellers også lett kan bli isolerte. Ved å gå ut og engasjere seg vil de erfare den store opplevelsen det er å se sitt barn i samspill med andre – og den gjensidige læringen som skjer mellom dem.

Mange bein å stå på

Det sosiale i dette er med andre ord minst like viktig som det sportslige. Barna lærer å bli trygge i vann samtidig som de opplever den sosiale biten via samvær med andre. Det er viktig å ha i mente at mange av disse barna etter hvert skal bo og leve i vanlige nabolag. De skal ut i vanlig arbeidsliv. Det er derfor om å gjøre at de utvikler sosiale nettverk og mange bein å stå på fra så tidlige barneår som mulig, presiserer Edny Blokkum Kjelstad.

Hun kan gi mer informasjon på telefon 90 84 54 15.

Sett av stevnehelgen

Landsstevnet i svømming for utøvere med utviklingshemning i Gjøvik arrangeres i helgen 2. – 4. oktober. Sett av denne helgen allerede nå! De som ikke vil svømme, kan være publikum i Gjøvik svømmehall eller kanskje bidra som frivillig eller hjelpe til på dugnad.

Klassifisering til landsstevnet

Landsstevnet i svømming består av en rekruttdel og en hoveddel. På rekruttdelen kan alle stille til start. For å delta på selve landsstevnet med dømming, må en være medlem av en svømmeklubb og kvalifisere seg på tid – ikke etter alder. Alle som starter på selve landsstevnet må ha innbetalt svømmelisen for 2009 og være godkjent i forhold til Svømmeforbundets regelverk. Utøvere med utviklingshemning konkurrerer i S-14 klassen som deles videre inn i CA, CB, CC og CD – alt etter hvert fort de svømmer. Deltakere må være klassifisert for å stille i S-14-klassen – dette for at de skal bli plassert i riktig klasse i forhold til sin funksjonshemning.

Klassifisering kan gjøres på stevnet.

Ruben Skjerva i farta! (Foto: Geir Kjelstad)

Mamma Anne Lovise Stornes har kjempet i fire år for å få Oscar Johan (10) hjem igjen.

Oskar Johan får komme hjem igjen!

TEKST: BITTEN MUNTHE-KAAS
FOTO: LINDA NÆSFELDT, DAGBLADETS
MAGASIN

Etter årelang kamp får ti år gamle Oskar Johan Vadseth fra Giske kommune i Møre og Romsdal flytte hjem fra bokollektivet der han de fire siste årene har bodd sammen med fire voksne personer med utviklingshemning

Det var et enstemmig kommunestyre som etter oppslag i Dagbladet og Sunnmørsposten til slutt gikk inn for at familien skal få bo sammen med gutten som har store og sammensatte funksjonshemninger. Politikerne har nå bestemt at familien skal få kjøpe en

kommunal tomt og at det skal bygges to separate boenheter som skal knyttes sammen. Dermed kan tiåringen som trenger tilsyn og omsorg døgnet rundt, få den hjelpen han trenger hjemme hos mamma, stefaren og en lillebror som i skrivende stund skal se dagens lys om få uker. Familien skal finansiere og eie sin del. I sitt vedtak har politikerne stilt som betingelse at huset der Oscar Johan skal bo sammen med sin familie, skal ligge i nærheten av et planlagt omsorgssenter i kommunen.

Sammen med pappaen til Oskar Johan og sin nåværende ektemann har mamma Anne Lovise Stornes kjempet i

fire år for å få sønnen ut av institusjon og hjem til familien. Verken hun eller guttens pappa har økonomi til selv å fullfinansiere en bolig som kan ivareta hans behov. I mars i år vedtok kommunestyret et prinsippvedtak om ikke å støtte slike private boligprosjekter.

Da valgte familien å gå ut i media med saken. Det var mange som så med lite blide øyne på kritikken som da ble reist mot kommuneadministrasjonen. Også politikere som har støttet familien, har fått refs av den grunn.

For å gjøre en lang historie kort: Etter oppslagene i media ble enden på visa at

politikerne enstemmig sa seg vilige til å hjelpe familien med både å bygge og bekoste Oskar Johans del av familiens nye bolig. En forutsetning er at kommunen skal eie den delen av huset der gutten skal bo.

Nå er vi glade!

- Nå er vi glade og vil se framover selv om det er sider ved denne løsningen som nok ikke helt ble slik vi ønsket, sier mamma Anne Lovise Stornes i en kommentar til Samfunn for alle. Sammen med sin ektefelle og Oskar Johans pappa var hun til stede da kommunestyret behandlet saken. Ettersom den var unntatt offentlighet måtte det en avstemning til for at de pårørende kunne følge den i kommunestyresalen.

Nå håper familien til Oskar Johan at byggingen av det nye huset til familien kan komme i gang slik at tiåringen kan komme hjem så fort som mulig. Anne Lovise håper at familien får forkjøpsrett på den delen av boligen der Oskar Johan skal bo – slik at han ved fylte atten år kan kjøpe kommunen ut og dermed eie sitt eget hjem som voksen. - Vi er selvsagt også spente på hva slags tomt vi får – og håper at vi slipper å bo kloss oppe i det nye planlagte omsorgssenteret. Det skal i tillegg bli interessant å se i hvilken grad kommunen som huseier følger opp vedlikeholdet av sin del av huset. Jeg er nokså skeptisk til at jeg som mor nå blir nødt til å forholde meg til kommunen når jeg vil innrede og tilrettelegge best mulig for Oskar Johan i hans hjem.

Vårt utgangspunkt er likevel at vi ønsker et godt samarbeid med kommunen i den videre planleggings- og prosjekteringsprosessen. Vi skal gjøre vårt for å legge problemene bak oss og bidra til at Oskar Johan kan komme hjem til oss så fort som mulig, understreker Anne Lovise Stornes.

Godt at de tok til vettet!

- Det var godt at politikere i Giske endelig tok til vettet!

NFUs forbundsleder Helene Holand minner om at det nesten 20 år etter ansvarsreformen er offentlig enighet om at den beste omsorgen for et barn i de aller fleste tilfeller gis hjemme av familie, vennekrets og naboer. - Likevel får NFU stadig oftere tilbakemeldinger på at barn kun får tilbud om kommunal omsorg og oppvekst innenfor en institusjonsomsorg, enten i avlastningsbolig eller i barnebolig.

Helene Holand er overbevist om at alle foreldre ønsker nærkontakt med sine barn. - Vår erfaring er at det utvikles vellykkede og fleksible løsninger til beste for alle parter når forholdene legges til rette fra kommunens side og det utvikles gode samhandlingsrutiner. Det er mye som tyder på at forholdet mellom barnet og foreldrene blir annerledes og svekket ved plassering i barnebolig. Det samme gjelder forholdet til øvrige familie, naturlig nettverk, slekt og venner. Hvis foreldrene hadde følt at barnets og deres egne behov hadde vært ivarett på en god måte fra kommunen, kunne behovet for en institusjonell barnebolig utvilsomt reduseres.

Holand er lei av kommuner som skylder på dårlig økonomi når de sier nei til de løsningene brukere ønsker. – Det er opplest og vedtatt at institusjonsløsninger er den mest kostbare omsorgen kommunen kan gi tilbud om. Jeg kjenner ikke til at noen har dokumentasjon på noe annet. Kommuner som gir gode løsninger, har kommet fram til dem på ulike måter, men alltid i et nært samarbeid med de som mottar tjenestene.

Noen kommuner har gode avlastningsfamilier som støtter foreldrene på en god måte. Andre bruker ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) som kommunene skal ha. BPA er en alternativ måte å organisere tjenestene på. Foreldre til barn både med utviklingshemning og andre former for nedsatt funksjonsevne kan få tilbud om tjenester organisert som BPA. Den legger et ansvar for å organisere tjenestene på foreldrene og samtidig en fleksibilitet som gir dem anledning til selv å styre hjelpen på de tidspunkter de trenger den mest. Mange familier har gode erfaringer med å få tjenestene organisert som BPA – selv om den ikke passer for alle.

- Hva tror du er årsaken til at få familier med barn med funksjonshemninger søker om BPA?

- Jeg tror det handler om den seiglivet myten om at barn med store og sammensatte funksjonshemninger som for eksempel Oskar Johan i Giske, har det best på institusjon. Flere anerkjente undersøkelser viser imidlertid det motsatte. Kommuner flest tilbyr disse barna en plass i barnebolig med henvisning til at det er det eneste alternativet. Det ender i mange tilfeller med at de utslitte foreldrene ikke ser noen annen løsning enn å takke ja til institusjonsplass - til tross for at de helst ville gitt barnet omsorg selv hjemme. Norske kommuner har i denne sammenheng lagt seg på en praksis som etter vår mening bryter med både Barnekonvensjonen og den nye FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

fortsetter neste side >>

22 Barneboliger

I en barnebolig må det enkelte barn i tillegg forholde seg til et stort antall ansatte som kommer og går, påpeker Holand, som mener dette er uheldig for barnet. – Det å forholde seg til mange personer som jobber i turnus gjør det også vanskelig for foreldrene å følge opp barnet sitt. Et argument som ofte brukes for å velge løsningen med barneboliger, er at det er viktig å skape

gode fagmiljøer for de ansatte. Dette er et argument som ikke holder, fastslår Helene Holand. Hun påpeker at kommunene kan legge til rette for sine ansatte, bygge gode fagmiljøer og ditto kompetanse uten at barn må flytte på institusjon. Vi må heller ikke glemme at det er foreldrenes kompetanse som hver enkelt barn først og fremst har behov for – og at det er de som kan gi

barnet sitt den best mulige omsorgen. Det offentliges oppgave er å legge til rette for at foreldrene kan gjøre det.

Mindre inkluderende

Helene Holand minner samtidig om at myndighetene her i landet har fokus på at Norge skal være et inkluderende samfunn. - I dag er vi på vei til å bli et mindre inkluderende samfunn ved at vi bygger stadig flere samlokaliserte, kommunale bofellesskap for mennesker både med utviklingshemning, andre former for nedsatt funksjonsevne, eldre, psykisk syke, rusavhengige osv. Ut fra en menneskerettighetstenkning, normaliseringstenkning, ressursperspektiv og det overordnede målet om et normalt samspill mellom foreldre og barn, er det bra at Giske kommune endelig vil satse på å legge forholdene til rette for at Oskar Johan kan bo sammen med sine foreldre. Kravet om at plasseringen av det nye huset til familien skal være i nærheten av et omsorgssenter er det selvsagt grunn til å reise spørsmålsteget ved. Men for Oskar Johan og hans familie er nok det viktigste likevel at de endelig kan bo sammen, sier Helene Holand.

Det er foreldrenes kompetanse det enkelte barn først og fremst har behov for, sier Helene Holand

Statens Helsetilsyn og Barne- og likestillingsdepartementet er nå i gang med tilsyn av barneboliger over hele landet. Målet er å bidra til bedre samordning av tjenestene som tilbys. Bakgrunnen er en bekymring for omsorgs- og helsesituasjonen til barn i barneboliger og avlastningsboliger.

I Norge bor det nå 245 barn i såkalte barneboliger, en institusjonsliknende boform som har økt med ca. 70 prosent siden 2001. Da Stortinget fattet sitt vedtak om å avvikle institusjonsomsorgen for mennesker med utviklingshemning, bodde det nesten ingen barn på institusjon. Barna som var innskrevet i HVPU den gangen, bodde hjemme og hadde sitt dag- og skoletilbud på institusjonen.

FNs barnekonvensjon slår fast at alle barn har rett til å ha sine biologiske foreldre som omsorgspersoner. Norge er ett av 193 land som har ratifisert konvensjonen og dermed forpliktet seg til å sørge for at barn har et ekstra vern.

“Vedtaket er også fattet utifrå trongen og retten kommunen til ei kvar tid har til å nytte totalressursen sin på ein best mogleg måte. Kommunen har i dag fagressursar som ikkje er fullt nytta ved ledig husvære med heildøgns bemanning”

(Fra Gloppen kommunens vedtak som mannen med utviklingshemning ikke har bedt om)

Gloppen kommune vil tvangsflytte flere!

Som meldt i forrige utgave av SFA har NFU anmeldt Gloppen kommune i Sogn og Fjordane i forbindelse med tvangsflytting av en kvinne med utviklingshemning fra sin utleieleilighet i et bofellesskap til en omsorgsbolig med heldøgns bemanning. Nå vil kommunen gjøre det samme med to menn som til og med eier leilighetene sine!

NFUs anmeldelse i forbindelse med tvangsflyttingen av kvinnen er i skrivende stund fortsatt til vurdering hos politiet. NFUs juridiske rådgiver Hedvig Ekberg viser til at kvinnens hjelpeverge har sendt klage på vedtaket om tildeling av kommunal bolig. – Klagen er ennå ikke behandlet av Gloppen kommune. Dette skyldes at kommunen, på grunnlag av brev fra Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, trodde at klagesaken allerede var til behandling hos fylkesmannen. Fylkesmannen har imidlertid ikke ønsket å henvende seg til Gloppen kommune for å rette opp denne misforståelsen, sier Ekberg til Samfunn for alle.

Økonomiske hensyn

Forbundet bistår nå også den ene mannen som har fått vedtak han ikke har bedt om og har på hans vegne skrevet klage til Gloppen kommune. I brevet viser Hedvig Ekberg til at mannen har bodd i sin bolig i mange år, at han ønsker å fortsette å bo der og ikke har søkt om kommunal bolig.

I klagen vises det til at verken mannen

selv eller hans pårørende eller hjelpeverge på noe tidspunkt har gitt uttrykk for misnøye med tjenesteyterne eller tjenestene han får i dag. – Slik vi ser det er det kun økonomiske hensyn som ligger bak. Som handler om dødsfall og flytting fra kommunen slik at det er blitt ledige leiligheter i kommunens egen boligmasse. Det som ligger bak kommunens ønske om å flytte mannen handler med andre ord om manglende leieinntekter og tjenesteytere som ikke lenger kan utnyttes fullt ut.

Feiltolkning av lovhjemler

Ekberg viser i denne klagen ellers til at kommunen har tolket en rekke lov-

hjemler feil og at ingen av paragrafene det er vist til i vedtaket gir hjemmel for å flytte noen mot deres vilje. Hun drøfter deretter hver enkelt hjemmel som kommunen har vist til og dokumenterer dermed ytterligere kommunens feilaktige saksbehandling. – NFU forutsetter at Gloppen kommune derfor opphever sitt eget vedtak. Mener kommunen fortsatt at de har riktig lovforståelse og opprettholder sitt vedtak, ber vi om at klagen blir oversendt Fylkesmannen i Sogn og Fjordane så raskt som mulig.

Se forøvrig leserinnlegg på side 7.

Juridisk rådgiver i NFU,
Hedvig Ekberg

24 Minoritetsspråklige familier

Sammentreff 2009

Over 350 foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne og representanter for hjelpeapparatet og organisasjoner deltok på Dialogkonferansen "Sammentreff 2009" i Oslo nylig. Konferansen ble arrangert av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet.

Programmet på den to dager lange konferansen var en blanding av innlegg av foreldre, fagfolk, teater med medvirkende fra svenske Östra teatern og ikke minst innslag fra boka "Schmack" med tekster, lyd og bilder om hverdagen med et barn med Downs syndrom. Det meste av tiden ble imidlertid brukt til diskusjoner rundt bordene.

Det er lagt ut referat fra konferansen og foiler av de ulike foredragsholderne på <http://www.bufetat.no/?module=Articles:action=Article.publicShow:ID=13078>

Avlivet myter på Sammentreff 2009

TEKST OG FOTO AV BITTEN MUNTHE-KAAS

- Møtet både med et helsevesen med en annen kultur og egen familie i forhold til det å få to barn med nedsatt funksjonsevne har vært en utfordring. Vi har også erfart at det kan være vanskelig for helsearbeidere å forstå hvordan kommunikasjonen innad i familier fra andre kulturer foregår.

Norsk-pakistanske Nabila Zulfqar

delte sine personlige erfaringer fra sitt møte med det norske hjelpeapparatet med de ca. 350 deltakerne på dialogkonferansen Sammentreff 2009.

Hun kom blant annet inn på hvordan familien og andre i det pakistanske miljøet reagerte da det viste seg at både sønnen Mohammed Ali (4) og senere datteren Fatima Tehreem (15 måneder) har en medfødt hjerneskade. - Vi ble møtt med alt fra medlidenhet, negativt sladder og syrlige kommentarer både i eget miljø og i møtet med hjelpeap-

paratet. Noen hevdet at dette var en straff fra Gud. De foreskrev blant annet bønn og reise til Mekka som en vei til helbredelse.

Nabilas svigerinne, sterke støttespiller og de to barnas tante, Shaista Ayub, var sammen med Nabila på konferansen. Shaista Ayub er utdannet sykepleier med master i helsefagvitenskap og arbeider til daglig som spesialrådgiver ved Nasjonalt kompetansesenter for Læring og mestring. I sitt arbeid har hun sett hva minoritetsspråklige familier med barn med nedsatt funksjonsevne sliter med. Stikkord er skamfølelse, ensomhet, dårlig samvittighet, motstand mot avlastning, språkproblemer, mangel på kunnskap om rettigheter og muligheter.

SFA dro på hjemmebesøk til Nabila og mannen Mohsin Ayub – der tante Shaista også var til stede. Vi møtte først lille Fatima – en skjønn unge som har samme medfødte hjerneskade som storebroren. Det ser imidlertid ut til at hennes er mindre omfattende enn hans. Etter hvert dro pappa Mohsin for å hente Mohammed Ali på avlastnings-

Tante Shaista Ayub med Fatima Tehreem på fanget.

hjemmet der han hadde vært siden dagen i forveien. Nabila er opptatt av å bidra til at flere foreldre med samme bakgrunn skal akseptere at deres barn ikke er som andre. – Mange føler seg alene med sine problemer, og oppsøker hjelpeapparatet i mindre grad enn andre foreldre. Dermed får de lite eller ingen informasjon om sine barns muligheter og rettigheter. Språkproblemene og mangelen på tolker gjør ikke situasjonen deres enklere. Vi hører om søsken som må fungere som tolker på sine foreldres møter med hjelpeapparatet - der de i verste fall må formidle vondt nytt om brorens eller søsterens tilstand eller diagnose.

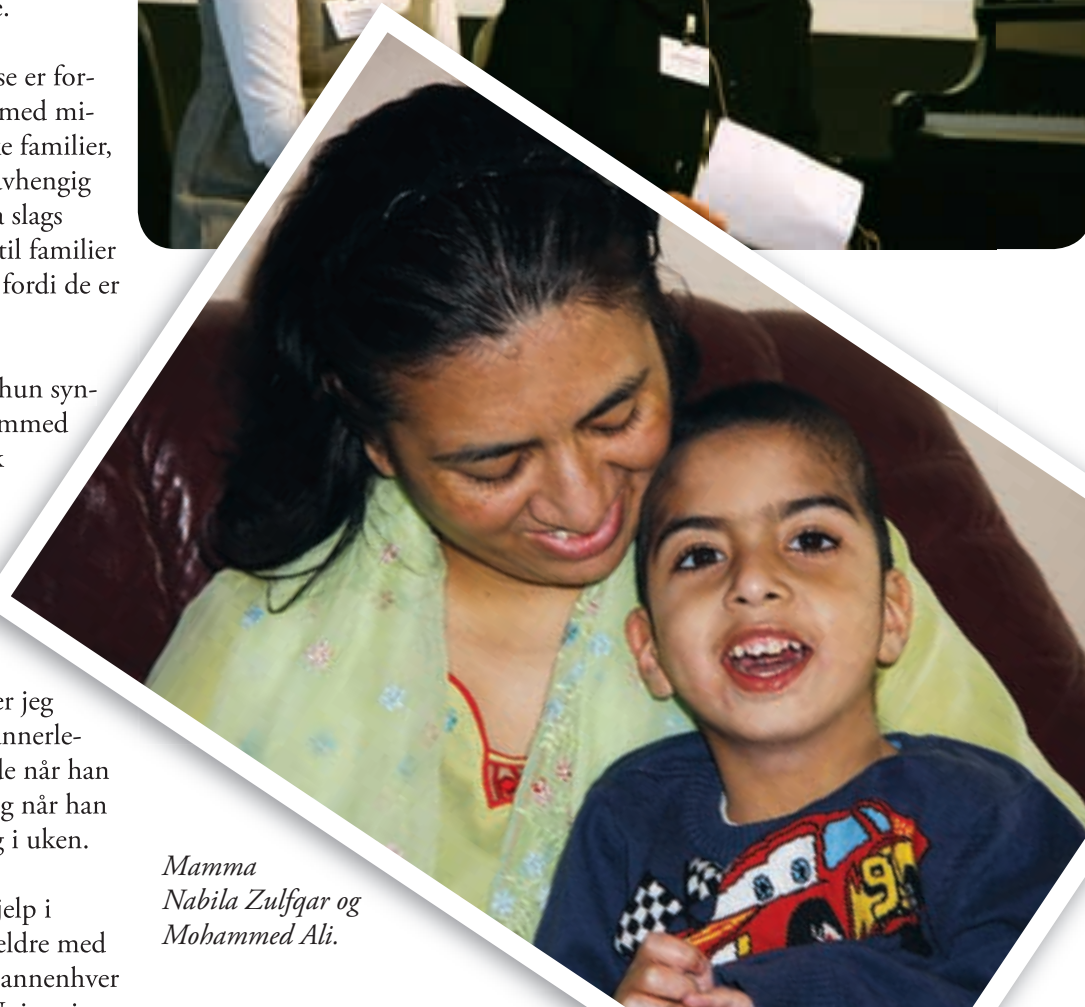
På spørsmål om et barns funksjonsnedsettelse er forbundet med større grad av tabuer i familier med minoritetsspråklig bakgrunn enn i andre norske familier, svarer Shaista bekreftende. – Det er likevel avhengig av hvilket land familiene kommer fra og hva slags funksjonsnedsettelse barnet har. Vi kjenner til familier som ikke tør å gå ut og vise fram barnet sitt fordi de er redde for bemerkningene de i så fall vil få.

Nabila legger samtidig ikke skjul på at også hun synes det var vanskelig å be om hjelp til Mohammed Ali i begynnelsen. – Jeg snakket dårlig norsk på dette tidspunkt, og vegret meg lenge for å takke ja til tilbudet om avlastning. Den kroniske mangelen på tolkehjelp gjorde ikke språk- og kommunikasjonssituasjonen lettere. Jeg var blant annet redd for at andre skulle tenke at jeg ikke var en bra mor som sendte barnet mitt fra meg. I dag er jeg svært glad for at Shaista fikk oss til å tenke annerledes. Jeg vet at Mohammed Ali stortrives både når han er på avlastningshjemmet annen hver helg og når han er sammen med støttekontakten sin en gang i uken.

Nabila gir uttrykk for at hun også får god hjelp i selvhjelpsgruppen for norsk-pakistanske foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne. De møtes annenhver måned ved barnehabiliteringen på Ullevål Universitetssykehus som skjer i samarbeid med Lærings- og mestringscenteret. Nabila anbefaler andre foreldre å bli med på disse møtene. .

På spørsmål om hvordan hjelpeapparatet fungerer for familien i dag, svarer Nabila at bydel Gamle Oslo har stilt opp. - I dag får vi stort sett det våre barn har krav på – selv om det innimellom fortsatt kan innebære en del strev, frustrasjoner og purretelefoner til NAV-kontoret. Takket være god støtte av svigerinne Shaista og koordinatoren i bydelen har vi både fått ansvarsgruppe, individuell plan og lært oss å stå på for å få nødvendig oppfølging og hjelpemidler til barna våre. Vårt fokus nå er likevel å glede oss over Fatimas og Mohammed Alis fremgang, presiserer Nabila.

Shaista Ayub og Nabila Zulfqar på konferansen "Sammentreff".

Mamma Nabila Zulfqar og Mohammed Ali.

Pappa Mohsin Ayub, mamma Nabila Zulfqar og de to barna deres.

Viktige undersøkelser om minoritetsspråklige barn

- Minoritetsspråklige med sammensatte lærevansker er overrepresentert blant barn med funksjonsnedsettelse. Tjenesteapparatet har imidlertid samhandlingsproblemer i forhold til denne gruppa. Det er vanskelig å få foreldre med i en aktiv dialog rundt opplæring og behandling. Vi trenger mer kunnskap og utprøving av arbeidsformer som i større grad fanger opp deres spesielle behov.

Førsteamanuensis Berit Berg ved Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap ved NTNU orienterte om en undersøkelse om minoritetsfamilier med barn med funksjonshemninger i Bydel Bjerke i Oslo i 2007. Hun kom også inn på resultatene fra en nasjonal studie om samme tema som nå foretas av NTNU Samfunnsforskning og skal være avsluttet i løpet av 2010. Den pågående undersøkelsen omfatter familier med ulike former for funksjonsnedsettelse. Barna er i alderen 2 – 12 år. Til nå er deltakerne fra Iran, Irak, Pakistan, Sri Lanka, Somalia, Tyrkia, Vietnam og Bosnia. De er bosatt i Oslo, Trondheim, Kristiansand i tillegg til fem mindre kommuner.

Store utfordringer

Berg viste til at disse familiene har store utfordringer både når det gjelder å akseptere sin situasjon og håndtere en krevende hverdag. – Foreldrene synes det er vanskelig å fortelle om barnets funksjonshemning til familie og venner. De har i tillegg problemer både med å forstå og samarbeide med tjenesteapparatet og å få tilstrekkelig og adekvat oppfølging. Mange snakker dessuten dårlig norsk, og bruk av tolk er ofte mangelvare. De har lite kunnskap om vårt helsevesen og mangler et sosialt nettverk. Flyktningrelaterte problemer gjør seg også gjeldende i mange av familiene. Uavklart migrasjonsstatus gjør ikke situasjonen enklere. Språk-

problemer bidrar til at det lett oppstår misforståelser, og disse misforståelsene blir ofte forstått som kulturforskjeller. Selv om det kan være forskjeller både når det gjelder kultur og religion, er det lite i undersøkelsen som tyder på at dette utgjør noen stor barriere. Derimot er det mange foreldre som savner informasjon – både om barnets funksjonshemning, om rettigheter i forhold til behandling og opplæring og om hvordan de skal løse hverdagens mange utfordringer.

De fleste utfordringene er med andre ord de samme som norske familier med barn med funksjonshemninger sliter med, men forsterkes av deres minoritetsbakgrunn. Det er viktig å være klar over at mange av disse utfordringene oppstår i kjølvannet av våre forestillinger om dem snarere enn ”deres” annerledeshet, understreket Berit Berg.

Førsteamanuensis Berit Berg orienterte om undersøkelser blant minoritetsspråklige familier med barn med funksjonsnedsettelse på "Sammentreff 2009".

Tommelen ned for fylkesråd i Telemark

Fylkestingets borgerlige flertall i Telemark med Høyre, Frp, Sp, Venstre og KrF har stemt mot forslaget fra fylkesrådmannen om å opprette et råd for funksjonshemmede. Ap, SV og Rødt stemte for forslaget.

Det er grunn til å minne om at opprettelsen av råd for funksjonshemmede på fylkesplan er i tråd med intensjonene i Ot.prp.nr 87 (2004-2005). Her skrev daværende regjering at ... «normalordninga bør være at alle kommunar og fylkeskommunar har råd for menneske med nedsatt funksjonsevne.»

Telemark er nå det eneste fylkestinget i landet, der et politisk flertall bruker sin makt til å motarbeide et slikt råd, som de andre har hatt i årevis.

Kanskje noe å skrive seg bak øret – med tanke på valget til høsten?

- ULOVLIG!

- Telemark fylkeskommunen har fattet et ulovlig vedtak.

NFUs forbundsleder Helene Holand minner om at det etter "Lov om råd eller anna representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m." etter paragraf 1 skal sørges for at .."menneske med nedsett funksjonsevne blir sikra open, brei og tilgjengeleg medverknad i aktuell kommune/fylkeskommune". – I paragraf 2 står det at .. "kommunane skal for det formålet som er nemnt i paragraf 1, opprette råd eller anna representasjonsordning for menneske med nedsatt funksjonsevne".

- Telemark fylkeskommune må med andre ord sørge for denne representasjonen, og kan ikke bare vedta å ikke opprette et råd, fastslår Helene Holand.

Småstoff

Ny lærer med Down syndrom

Spanske Pablo Pineda (34) skal være den første læreren i Europa med Down syndrom. Pineda har nå praksis i en grunnskole i Cordoba. Før han kom ble alle de 400 elevene ved skolen enige om å ønske ham velkommen. En av elevene hadde selv Down syndrom.

Pineda har alltid gått i vanlig skole. Han brukte lenger tid en normert på å gjennomføre videregående skole. Men da han var ferdig, var det med en eksamen som kvalifiserte han til universitetet. Der valgte han lærerutdanning, melder nettavisen www.taz.de

For å arbeide i en offentlig spansk skole må han gjennom en opptaksprøve. Pineda er redd det kan bli vanskelig. - Jeg er lei av å være en evig elev. Nå er tiden min kommet til å undervise, sier han.

(KILDE: UTDANNING)

Valget 2009

Bare en prosent av partiens listetopper til høstens valg har funksjonshemning. Det viser en undersøkelse gjennomført av bladet Handikapnytt som gis ut av Norges Handikapforbund. Dette til tross for at mennesker med funksjonshemninger utgjør 10 til 15 prosent av befolkningen.

Syvendeklassingene ve Tjødndalia våren 2008.

Med i gjengen

- Det klassekamerater kan lære hverandre kan aldri erstattes av spesialpedagoger eller assistenter. Vi tok derfor i mot Johan Christoffer Nøtland som han var: En seksåring med Down syndrom som i syv år fikk de aller fleste timene sammen med de andre i klasserommet.

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

Spesialpedagog Elna Dahle Kannelønning ved Tjødndalia barneskule på Stord inviterte Samfunn for alle til et besøk på skolen der hun arbeider som lærer. Hun har selv en datter med utviklingshemning.

Elna er glad i skolen sin. Hun er stolt over å jobbe på en skole som ikke utestenger elever med utviklingshemning

fra fellesskapet i klasserommet. – Johan gikk i ordinær klasse og deltok mest mulig på lik linje med andre, men likevel med tilpasset opplæring. Han begynte på ungdomsskolen høsten 2008 der han nå går sammen med flere av sine tidligere klassekamerater. I de syv årene på Tjødndalia var Elna kontaktlærer for Johan sammen med Jørgen Belt. Jørgen, som er en flink musikk lærer, utnyttet musikken i

språktreningen. Etter hvert fikk Johan en gitar – og de to fikk på den måten en stor og viktig felles interesse. Johan lærte riktignok aldri noter på barneskolen – vi var ikke så nøye på det. Hans glede og stolthet over samspillet med Jørgen var til gjengjeld formidabel!

Elna hadde hovedansvaret for leseopplæringen. Johan hadde arbeidsplass både i klasserommet og på et lite rom

ved siden av klasserommet. Johan hadde god konsentrasjonsevne og kunne dermed være de fleste timene i klasserommet. Han hadde stor nytte av å etterligne andre elever. Jobbet de, jobbet han. Klasserommene på Tjødnalia møbleres slik at det er lett å ta i bruk ulike undervisningsmetoder. I et slikt miljø er det lettere å være annerledes og det blir lettere å jobbe med tilpassede oppgaver.

Teamet av lærere rundt de 49 elevene på trinnet hadde et felles ansvar for alle elevene og dermed selvsagt også og for Johan. Jørgen hadde ellers hovedansvaret for sine kontaktelever, og Elna for sine på trinnet.

- Når vi i teamet hadde planlagt undervisningen på trinnet, samarbeidet Jørgen og jeg videre med å tilrettelegge for Johan, fortsetter Elna. - Vi fant alltid på en eller annen bit av det de andre holdt på med som også han kunne lære. Utgangspunktet var å bygge videre på hans interesser og sterke sider. Det er jo mye mer konstruktivt å lete etter en elevs talenter i stedet for problemer.

Johan fikk de ressursene han hadde behov for - fra første trinn - til han gikk ut av barneskolen. Når han ikke hadde lærerdekning, hadde han flinke assistenter. I den forstand var han spesiell - men det var det også andre som var. Han var på langt nær den eneste som trengte spesiell oppfølging og ekstra ressurser.

De andre lærte også

Etter hvert som klassekameratene ble bedre kjent med Johan, forstod de hva hans utviklingshemning innebar, sier Elna. - Vi gledet oss over å se hva de lærte og hvordan de utviklet seg ved å ha Johan i klassen. Da han hadde lært seg å lese i sjette klasse, tok han selv initiativ til å lese høyt for kameratene. Den rosen han fikk av klassekameratene sine den gangen, glemmer jeg aldri!

Det bød heller aldri på problemer med å få klassekameratene til å involvere Johan. Vi snakket generelt med hele klassen om hvordan det er å være hjemme uten at noen ringer på og spør om du vil være med ut. Både gutter og jenter ringte ofte på hos Johan. Hans foreldre var i tillegg usedvanlig gjestfrie.

Et sosialt menneske

Via samspillet med de andre elevene i løpet av årene på barneskolen utviklet Johan seg til å bli et sosialt menneske. Han fikk den gode bekreftelsen på at han var en naturlig del av et sosialt fellesskap på skolen. Vennene hans i klassen lærte ham dessuten noe meget vesentlig som handler om det å være gutt. Takket være dem fikk han ikke minst en klar forståelse av hva som var "in" - noe som jo er et must blant dagens tenåringer. Til tross for min spesialpedagogiske spisskompetanse har jeg få - om noen - forutsetninger for å kunne formidle den slags. Enkelte ting lærer barn og unge kun av jevnaldrende, fastslår Elna.

Hun vil ikke tenke på hvilke konsekvenser det hadde fått hvis Johan ikke hadde fått være så mye sammen med klassekameratene sine fra nærmiljøet. - Jeg tror det ville gjort noe både med hans identitet og selvbilde, sier hun.

Johans bestevenn på barneskolen, Lars Fosse (til venstre) som han går i samme klasse med på ungdomsskolen nå.

Elna og Jørgen.

Jørgen og Johan i samspill

Felles ansvar

På dialogkonferansen Sammentreff 2009 i Oslo nylig fikk vi møte Nabila Zulfqar, mor til to barn med nedsatt funksjonsevne. Sammen med svigerinnen Shaista Ayub fortalte hun om sitt møte med norsk helsevesen og utfordringene det er å få et barn med funksjonshemming i en pakistansk storfamilie.

Som for mange andre var det tungt å få beskjeden om at hennes sønn Ali hadde en komplisert funksjonsnedsettelse. Situasjonen ble ikke enklere ved at sykehuset unnlot å stille med tolk. Nabila visste den gangen ikke at hun hadde krav på det.

Hun fortalte konferansedeltakerne om et krevende møte med andre i sitt miljø når det ble kjent at Ali hadde multifunksjonshemming. Flere i nær familie mente at det var Gud som hadde satt dem på prøve. Mange ulike behandlingsmåter ble foreslått – alt fra pilgrimsreise, gave til fattige barn til amuletter.

Nabila og hennes mann Mohsin Ayub har valgt å være åpne om Alis funksjonsnedsettelse. De har fått god hjelp av fysioterapeuten i bydelen både med tilrettelegging og hjelpemidler hjemme. Nabila kjenner foreldre som på grunn av manglende kunnskap og frykt for stigmatisering, velger å ikke bestille hjelpemidler til barnet sitt. Svigerinnen Shaista jobber i helsevesenet. Det har vært til stor hjelp. Men det er få forunt å ha en Shaista i sin nære familie.

Berit Berg fra NTNU forsker på minoritetsfamilier med barn med nedsatt funksjonsevne. Foreløpig finnes det lite kunnskap og statistikk. Hennes studier viser at utfordringene faktisk ofte er de samme som hos majoritetsfamilier. I tillegg til hva Nabila fortalte, viser det seg imidlertid at de har større utfordringer både med å forstå, samarbeide med tjenesteapparatet og få tilstrekkelig og riktig hjelp. Berg mener at noe av årsaken kan være både språklige og kulturelle barrierer.

På Sammentreff-konferansen stilte Nabila spørsmål om hvorfor tjenesteapparatet ikke hadde gitt henne informasjon om brukerorganisasjonene. Var det fordi de trodde at hun som pakistansk kvinne ikke ville ha nytte av det? Hun savnet et fellesskap med foreldre i samme situasjon som henne selv. Nå har hun meldt seg inn i HBF – Handikappede Barns Foreldreforening - NFUs søsterorganisasjon i SAFO. Jeg føler meg trygg på at HBF vil ta godt imot Nabila og hennes familie. Hun besitter mye erfaring og kunnskap og vil bli en ressurs og rollemodell for andre med minoritetsbakgrunn - uredd og åpen som hun er.

Dessverre var Nabila og Shaista de eneste med minoritetsbakgrunn som var til stede blant Sammentreff-konferansens vel 300 deltakere. Jeg kjenner kun til to personer i SAFOs medlemsorganisasjoner med minoritetsbakgrunn (i alt fire med Nabila og Shaista). SAFOs organisasjoner og det offentlige må nå gå aktivt inn for å inkludere familier med minoritetsbakgrunn. Organisasjonene har et ansvar for at kampen om likestilling og rett til samfunnsdeltakelse gjelder uavhengig av *bakgrunn* og funksjonsnivå!

BETTINA THORVIK
DAGLIG LEDER I SAFO

Dialogmøte

Gran Arbeiderparti i Oppland tok nylig initiativ til et dialogmøte i forkant av det kommende stortingsvalget. Temaet for møtet var livssituasjonen for personer med utviklingshemning – med spesielt fokus på bolig.

NFUs forbundsleder Helene Holand orienterte en lydhør forsamling på mellom 50 og 60 fremmøtte med ordfører og varaordfører i spissen om rettigheter i forhold til bolig. Foreldre som har etablert et eget borettslag for sine unge voksne med utviklingshemning innen et ordinært borettslag, orienterte om sine erfaringer. Det kom fram at også andre foreldre i denne Oppland-kommunen nylig har organisert seg og står i startgropa med tanke på å skaffe sine hjemmeboende et eget hjem.

Kommunestyrerepresentant Tine Øverlier i Gran Arbeiderparti hadde tatt initiativ til møtet der NFUs forbundsleder Helene Holand holdt foredrag.

Småstoff

ATLAS-alliansen

120 000 norske skoleungdommer skal 29. oktober jobbe inn 30 millioner Operasjons-dagsverk-kroner til Atlas-alliansens arbeid med å gi skolegang til barn med funksjonshemning i afrikanske land. Gjennom en dags jobb skal de skaffe penger til støtte for barn og ungdommers rettigheter til opplæring i Malawi, Uganda, Mosambik og Sør-Afrika. I dag får ni av ti barn med funksjonshemninger i det sørlige Afrika aldri gå på skole. Det står mer om Operasjon Dagsverk på www.atlas-alliansen.no

KORTSLUTNING!

Frp vil følge etter Danmark og tilby alle gravide ultralyd og eventuell blodprøve rundt 12. svangerskapsuke.

Avisen Vårt Land siterer Vigdis Giltun i FrP som viser til at partiet ikke ønsker at flere skal ta abort. – Vårt ønske er at flere av de som i dag får beskjed i uke 17, 18 eller 19 om at barnet har alvorlige feil, skal få bedre tid til å tenke seg om.

-Oppsiktsvekkende – bare se hva som har skjedd i Danmark. Der er det lettere å ta abort desto yngre fosteret er, sier Laila Dåvik fra KrF i en kommentar. Hun minner om at nesten alle fostre med Down syndrom i Danmark aborteres.

Bestill Klar Tales gratis valgavis!

Avisen Klar Tale lager en egen spesialutgave om valget. Valgavisen gir lettleste reportasjer om viktige saker i valgkampen til høsten. Det er også informasjon om hvordan valget til Stortinget og Sametinget 2009 arrangeres. Avisen bestiller du gratis på nettsiden lettlest.no.

Litt om Klar Tale

Klar Tale er Norges eneste lettleste nyhetsavis. Større skrift og enklere språk gjør avisen lettere å lese enn andre aviser. Avisen kommer ut hver torsdag og dekker områdene innenriks, utenriks, kultur og sport. Valgavisen er på 20 sider og kommer ut torsdag 27. august. Den lages både på papir, som lydavis på CD og som punktskrifts-avis. I tillegg kan du lese avisen som PDF-fil og høre den som podcast på www.klartale.no.

Psykiske lidelser

Helse Midt-Norges kompetansenettverk om autisme, ADHD, Tourette syndrom og narkolepsi inviterer i samarbeid med Autiseforeningen, NFU, Autisme-enheten, Nasjonalt kompetansesenter for autisme og NAKU til en nasjonal konferanse om psykiske lidelser hos mennesker med autismspekterdiagnoser. Konferansen går av stabelen i Stjørdal 14. og 15. oktober. Les mer på www.naku.no

Mister jobben

Trondheim kommune legger ned Ladejarlen Kafe og Bakeri. Elleve personer mister jobben. Dette er en konsekvens av at Trondheim kommune må spare penger. Igjen ser vi at det er de svakeste som rammes. Det står mer på NFUs nettside.

«Redd»

Boka "Redd" av Anna Fiske er nylig kommet ut på Solum forlag og støttet av Leser Søker Bok. Dette er en nykommer i "Følelsesbiblioteket" – en serie med tilrettelagte bøker som handler om ulike følelser som sinne, angst, sorg, lykke, forelskelse, sjenanse og redsel.

Rettighet

Stortinget vedtok nylig at elever som trenger utvikling i talespråk, tegnspråk, alternativ og supplerende kommunikasjon skal ha rett til det. NFU vil følge opp slik at lovendringene kommer på plass så fort som mulig.

Det står mer på forbundets nettside.

Barnehage

Regjeringen la nylig fram en stortingsmelding om kvalitet i barnehagen. Målet er at det skal være likeverdig og høy kvalitet i alle barnehager. Barnehagen skal styrkes som læringsarena og være et sted med et inkluderende fellesskap for alle barn.

Les mer om stortingsmeldingen på www.nfunorge.org

Mange bøker er tunge å lese.
 Heldigvis fins det bøker
 som vil bli lest!
 NFU er med i Leser søker bok.
 Vi har tilgjengelige bøker for alle.
 Nå starter vi bokklubb:
 Leseklubben!

Foto: Knut Hovind

BLI MED I LESEKLUBBEN!

I **Leseklubben** får du bøker med enkelt innhold. De er både lette å lese og lette å forstå. Noen har en del tekst, andre har mest bilder. De passer for folk med utviklingshemming eller andre som ikke vil lese mellom linjene. Ingen skal være stengt ute fra gleden av å lese ei god bok!

Første bok i **Leseklubben** er **Påls reise**.

Pål reiser med hurtigruta langs havet fra Bergen, helt til toppen av Norge! Med store fotografier og enkel tekst forteller boka om den spennende reisen. Forfatter Helga Gunerius Eriksen har skrevet mange bøker.

VIL DU VÆRE MED I LESEKLUBBEN?

Det koster ikke noe å bli medlem.
 Du får vite om nye bøker som kan passe.
 Du får de beste bøkene av gode forfattere.
 Du får nye tilbud 3-4 ganger i året.
 Hvis du vil ha ei bok, bestiller du den.
 Du får ingen bøker du ikke vil ha.
 Vil du bli medlem? Send e-post til
medlem@leseklubben.no eller klipp ut
 og send inn denne lappen til adressa under.

JEG MELDER MEG INN I LESEKLUBBEN!

Navn:

Adresse:

E-post:

Telefon:

LESER SØKER BOK

LITTERATURHUSET – WERGELANDSVEIEN 29 – 0167 OSLO

TLF 22 54 75 00 – WWW.LESERSOKERBOK.NO – WWW.BOKSOK.NO

ThyssenKrupp Monolift AS

ThyssenKrupp Monolift AS er Norges ledende leverandør av heiser for bevegelseshemmede.

Vårt hovedkontor er i Oslo og vi har lokale representanter i alle landets fylker.

Vi representerer ThyssenKrupp Accessibility, som med over 40års erfaring er verdens største produsent av heiser for bevelseshemmede.

Heisene produseres i Tyskland, Holland, England og Sverige og vi leverer stol- og rullestolheiser for alle typer trapper, samt vertikalheiser av ulike typer.

Tlf: 23 17 37 00

Fax: 23 17 37 02

e-mail: monolift@monolift.no

www.thyssenkrupp-nordic.com

Byens flotteste konferanselokaler!

Med Scandic Ålesunds unike beliggenhet og vår konferansepakke MEETING vil du få en kursopplevelse utenom det vanlige.

I MEETING-pakken er alt inkludert: Møterom, teknisk utstyr, internett, kaffe/te, spennende pausemat og en smakfull lunsjbuffet med drikke.

Kontakt oss for et uforpliktende tilbud!

Vi sees på Scandic!

Tel. 21 61 45 00
Fax. 21 61 45 11
www.scandic-hotels.com

Scandic
ÅLESUND

TERRA
EIENDOMSMEGLING

**Terra Eiendomsmegling
avd Kragerø**

Kirkeg. 26, 3770 Kragerø

Tlf. 35 98 68 18

Velkommen til tradisjon & atmosfære

- Særpreget restaurant
- Fredriks Bar
- Solrik terrasse m/ á la carte servering
- Svømmebasseng

Appartement
2 og 4 sengers leiligheter med fullt utstyr

Fleischer's Hotel
eventyrlig atmosfære siden 1864

N-5700 Voss • Tel. 56 52 05 00
Fax 56 52 05 01 • e-mail: hotel@fleischers.no
web: www.fleischers.no

Vi tilbyr deg et handikapvennlig alternativ

Volkswagen Caravelle

Heis montert bak Heis montert siden Rullestolrampe

Skien Bil AS

Telemarksveien 61 Man.-fre.: 08.30 - 16.30
3734 Skien Tor.: 08.30 - 19.00
Telefon: 35 91 55 55 Lør: 10.00 - 14.00

Ta kontakt med Jan Øyvind Hansen for en uformell prat på telefon 35 91 55 58

**Skien
Kommune**

Rådhuset, 3707 Skien

Tlf: 35 58 10 00
Fax: 35 52 91 30

www.skien.kommune.no

VI STØTTER NFU SKIEN LOKALT

Nexans Norway AS

- din varmekabel leverandør

www.nexans.no

Lett å legge - lett i vekt...

Et norsk kvalitetsprodukt fra
NITTEDAL
TORVINDUSTRI A.S

www.nittedal-torvindustri.no
Tlf.: 62 95 58 20 • Fax: 62 95 58 21

BDO Noraudit

Avd. Skien
Porsgrunnvegen 188,
3735 Skien
Tlf: 35 50 53 24
Fax: 35 50 53 21

Avd. Kragerø
Løkkebakken 24,
3790 Kragerø
Tlf: 93 24 09 50
Fax: 35 99 09 52

www.bdonoraudit.no

Helt enkelt, helt perfekt

Med våre 292 dobbeltværelser og flere nye møterom er vi Vestfolds største hotell. De fleste rommene har en fantastisk utsikt over Byfjorden i Tønsberg.

God mat nyter du i Restaurant Lindahl eller i vår uterestaurant.

Se gode tilbud på www.sommershow.no, www.golfpakker.no eller ring oss på tlf.: 33 00 41 00 for booking.

Velkommen til oss!

QUALITY HOTEL TØNSBERG
Ollebukta 3, 3126 Tønsberg
E-post: q.tonsberg@choice.no

ErgoSeat as

Møllendalsveien 1 – 5009 Bergen
Tlf.: 55 31 71 10 – Faks: 55 31 71 11
www.ergoseat.no

**Leverandør av
barnehjelpemidler
og skallseter**

www.choicehotels.no

BECKMAN LUNDEVALL REVISJON AS

Revisjon • Rådgivning

Tlf. 22 78 28 00

www.blrevisjon.no

PORSGRUNN

P.BOKS 1012, 3901 PORSGRUNN

TLF: 35 57 33 00 FAX: 35 57 33 41

STØTTER NFU PORSGRUNN

**HØGSKOLEN I HARSTAD
HARSTAD UNIVERSITY COLLEGE**

RICHARDS

Graveservice

NO 987884037 MVA

Tlf. 90 96 89 87

3766 Sannidal

GRAVING - TRANSPORT - SPRENGNING

**Fred Olsen & CO
Støtter NFU**

Telefonselskapet

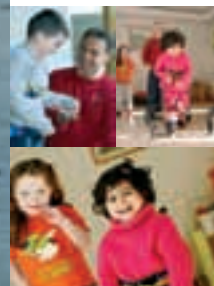
Ledende aktør i det norske telefon markedet
Importør av hussentraler og teleterminaler

Telefonselskapet var den første leverandøren som introduserte en typegodkjent ISDN sentral i det norske markedet (1994) med Telecom Europe fra Ericsson. Distribusjon foregår gjennom et etablert og landsdekkende forhandlernet.

Besøk oss på: www.telefonselskapet.no

- Eneste dynamiske stå-/gåstativ på markedet
- Full vektbæring som motvirker spasmer og styrker benstruktur
- Tilpasses individuelt, følger opp og vokser med brukeren
- Gir riktig trening og tøying av muskulatur
- Bedrer mage- og tarmfunksjon, hjerte- og lungefunksjon
- Stimulerer sosiale ferdigheter, lek og læring
- Øker selvstendighet og selvtillit

NF-Walker
- skapt for bevegelse

RØDMYRLIA 2 3740 SKIEN TLF: 35 50 51 20 FAKS 35 50 51 21
www.eofunktion.no info@eofunktion.no

Foto: Akersveien / september 2005

Kurs – Konferanse – Grupper – Laksefiske

*Bårdshaug
Herregård*

Telefon 72479900 – Fax 72481923

e-post: post@baardshaug.no
www.baardshaug.no

**Meny
Valdres Storsenter**

Tlf: 61 35 69 10
Størst utvalg i Valdres

 <p><i>Aust-Agder</i></p>	 <p>• Norges eldste bryggeri •</p>	 <p><i>Oppland</i></p>	 <p><i>Nord-Trøndelag</i></p>
<p>Bjørn Osmundsen AS Bryggerivn. 5 Stoa Arendal Tlf: 37 06 20 60</p>	<p><i>Stryken Grustak og Maskinentreprenørforretning</i> www.stryken.no *Bruk oss* støtt NFU*</p>	<p>Ole Dagsveen Dagsveien 61, 2618 Lillehammer Tlf: 481 59 395</p>	<p>Hegra Bygg AS Nybygg-Tilbygg-Rehabilitering Stjørdal Tlf: 917 88 051</p>
 <p><i>Akershus</i></p>	<p>KIWI mini pris KJØP KJAPT, KJØP TRYGT, KJØP BILLIG</p>	<p>Kvekroken Entreprenør AS 2667 Lesja Verk Mob:906 99 449 E-post:krokrudk@online.no</p>	 <p><i>Hordaland</i></p>
<p>Ing. H. Asmyhr AS Hvamsvingen 10 2013 SKJETTEN Tlf. 64 83 45 50 Fax. 64 83 45 55</p>	 <p><i>Sør-Trøndelag</i></p>	<p>B Miljøbygg Tlf: 61 13 10 50 Kontrollvn.2, 2834 Hunndalen</p>	<p>Haugesund Sparebank Avd. Bømlo 5443 Bømlo Tlf. 03240 - Fax. 53 42 60 71</p>
<p>coop mega Hagan Åpn. tider: 9-21 (9-18) 1481 Hagan • Tlf. 67 07 90 35</p>	<p>Skandi Regnskap AS Sluppenvn. 11, 7037 Trondheim Tlf: 73 52 57 68</p>	<p>YIT Rambekkn3, Gjøvik Tlf: 61 18 18 00</p>	<p>ÅSANE BARNEVERNSTJENESTE <i>Kommunehuset</i> 5105 Eidsvåg Tlf. 55 56 68 50 Fax. 55 56 67 60</p>
<p>Sæther Elektriske A/S Nittedalsgt. 31, 2000 Lillestrøm Tlf: 63 80 40 60 Fax. 63 81 04 50</p>	 <p><i>Hedmark</i></p>	 <p><i>Møre og Romsdal</i></p>	<p>HØYER ODDA AS INGENIØR OG ENTREPRENØRFORRETNING Eitheim Industriområde Tlf. 53 64 80 80</p>
 <p><i>Buskerud</i></p>	<p>Elverum Kommune 2418 Elverum Tlf:62 43 30 00 Fax:62 43 31 00 www.elverum.kommune.no</p>	<p>MØRE TRAFO *Vi støtter NFUarbeidet* Les oss på: www.moretrafo.no</p>	 <p><i>Rogaland</i></p>
<p>Løken Graveservice Gode referanser for: *Graving * Planering * Sprenging Ring i dag: 958 33 700.Hallingdal</p>	<p>K.A.Rasmussen Norway Strandveien 165 2326 Hamar Tlf. 62 51 27 10</p>	<p>Rolls-Royce Rolls-Royce Marine AS 6060 Hareid Tlf: 700 14 000 Vi støtter NFU lokalt</p>	<p>AkerSolutions i offshoreindustriens elitedivisjon 4370 Egersund - Tlf. 51 46 90 00</p>
<p>E:elfag Askestad AAS Elektro AS Spikkestadv.118, 3430 Spikkestad Tlf: 31 29 07 99 Fax: 31 29 07 98</p>	<p>Maskiner for ethvert oppdrag SENDERUD AS Arnsteins veg 2, 2407 Elverum Tlf. 62 41 14 33 Faks. 62 41 56 30</p>	 <p><i>Nordland</i></p>	<p>SOLA KOMMUNE Sola Rådhus, 4050 Sola Sentralbord. 51 65 33 00 Fax. 51 65 62 40</p>
<p>Børre Martinsen Tømmertransport *Støtter NFU*</p>	<p>RINGSAKER KOMMUNE Pb. 13, 2381 Brumunddal Tlf. 62 33 50 00 Fax. 62 33 50 31</p>	<p>Vefsn kommune 8654 Mosjøen Tlf: 75 10 10 00 Fax: 75 10 10 01</p>	 <p><i>Vestfold</i></p>
<p>Eiker Eiendomsutvikling AS *Besøk websiden vår i dag og les om De nye boligene* www.eiker-eiendomsutvikling.no</p>	<p>Løten Kommune Kildeveien 1, 2340 Løten Tlf: 62 59 30 00 Fax: 62 59 30 01</p>	<p>Saltdal kommune 8250 Rognan Tlf: 75 68 20 00</p>	<p>HAFSA FLEKTAO-AS 3256 LARVIK Tlf. 33 13 38 88</p>
<p>Fjellpartner AS v/Gunnar Kristen 3626 Rollag • Mob: 977 90 794 • Graving • Boring • Sprenging • Transport www.fjellpartner.no</p>	<p>Profilert listverk til meget rimelige priser www.treportal.no Tlf: 62 35 33 57 Mob: 95 12 10 83 Fax: 62 35 54 52</p>	<p>Nesna kommune Tlf. 75 06 70 00 Fax. 75 06 70 01</p>	<p>Vestfold Plastindustri A/S Haugan,3158 Andebu Tlf: 33 43 03 50 Fax:33 43 03 54 www.vpi.no</p>

38 Annonse

MULTICONSULT
Totalleverandør av rådgivningstjenester

Strømsø Torg 9 • 3044 Drammen
Tlf: 31 30 24 00 • Fax: 31 30 24 01
www.multiconsult.no

Avd. Tollnes
Stadionvn. 1, 3736 Skien - Tlf: 35 54 05 44
Støtter NFU lokalt

Velkommen til

EIKERBUSSEN

TURBILER

Tlf. 90 90 10 52
Besøk oss på: www.eikerbussen.no

Bamble Kommune
Kirkevn. 12, 3970 Langesund
Tlf. 35 96 50 00
Støtter Bamble lokallag av NFU

FAGFORBUNDET
Porsgrunn
Fagforbundet Porsgrunn støtter NFU lokalt

Tlf. 35 54 72 68

 Akershus Kompetanse og Aktivitetsenter Tlf: 63 93 08 95 Bahusvegen 2030 Nannestad	 Buskerud Mjøndalen Bakeri og Conditori <i>*Bruk oss*Støtt NFU*</i>
GS Containerutleie Nordbyv. 2009, Nordby Støtter NFU sitt arbeid	Byggpartner Arne Hvamb Sexesgt 20, 3616 Kongsberg Tlf: 932 12 077
 Nord-Trøndelag	Høibakk Konditori 3050 Mjøndalen www.hoibakk.no
COOP Steinkjer	Hytta Vår Ål *Velkommen til: www.hyttavaar.no
 Hedmark	haarcompagniet personlig opplevelse og inspirasjon
Skarnes Elektro AS Støtter NFU arbeidet	Frode Lien Mob: 992 71 830 3370 Vikersund
Brødr. Wolla Snekkerbedrift A/S 2415 Heradsbygd Tlf. 62 41 81 50	 Sør-Trøndelag
Utstillingsplassen Eiendom AS Vangsv. 111, Postboks 403 2303 Hamar - Tlf. 62 54 00 50	Toyota Hell Bil AS Lade Allé 69, 7041 Trondheim Tlf. 98 29 49 00
Optiker Kari Simensen Brenneriet, 2337 Tangen Tlf. 62 58 25 60	Fosen Renovasjon Kuben Kjøpesenter, 7100 Rissa Tlf. 73 85 85 90 Fax. 73 85 85 91
Aktør AS Kristian Walbysv.13, 2212 Kongsvinger Tlf: 62 88 66 60 Fax: 62 88 66 61 www.aktor.com	 Troms
 Oppland	EWOS AS Bergneset, 9050 Storsteinnes
Oppland transportarbeider forening Strandgt.17, 2815 Gjøvik Tlf: 61 17 70 04	Scandic Tromsø Hailov. 23, Tromsø Tlf. 77 75 50 00
Valdres Landbruksmaskiner AS Bygdinv. 151, 2900 Fagernes Tlf. 61 36 44 80	 Vestfold
Lillehammer ASVO Storgt. 78, 2609 Lillehammer Tlf. 61 26 94 88	Tomrermester Hans Kr. Høijord 3158 Andebu Mob: 481 55 025
Alsberg Elektriske AS Gausdalen 695, 2625 Fåberg Tlf. 61 26 48 98	 Norland
Volvo Truckcenter Lilleengv.15, 2827 Hunndalen Tlf. 61 18 88 50	Nordlandsfly AS Mosjøen Lufthavn 8658 Mosjøen Tlf: 75 18 95 00
Maskinentreprenør Knut Amundsen 2937 Begna - Tlf. 911 92 482	Anonym støtte
Hadeland Bil AS Tlf. 61 32 21 00 hadelandbil.no Roalinna 14, 2713 Roa	 Active Media-systems Norge AS
Moelven Mjøsbruket AS 2836 Biri Tlf. 61 14 52 00	

**FLISLEGGING STEINLEGGING
MURING FORSKALING**

Notodden Flis og Mur AS
Notodden Havningspark
3674 Notodden el. bunn. Langedok
Tlf. 951 33 322

INTER-SUN A.S.
Verkstedvn. 8 P.Boks 104
1401 Ski

nicole
DAMPK. TR

Tlf. 64 85 53 00
Fax. 64 87 56 06

**Notodden Mur
og Entreprenør-
forretning AS**
Merdevegen 14A
3676 Notodden
Tlf: 950 43 411
Fax: 35 01 38 15

Xpert
installasjon

Postadresse: Pb 1232, Trudvang, 3105 Tønsberg.
Besøksadresse: Halvd. Wilhelmsens Allé 41, Kilen, Tønsberg
Tlf. 33 30 14 50 - Fax 33 30 14 55 - E-post: jorgen.landskaug@xpert.no

AUTORISER ELEKTROINSTALLATØR • AUTORISERT TELEINSTALLATØR • OFF GODKJENT EL. TAKST.

ØKO NOR
Vi er noe for den som vil noe

Økonor Gjøvik, 61 14 63 30
gjovik@okonor, www.okonor.no

**Alt innen
trelast og
byggevarer**

MAXBO

MAXBO - NITTEDAL
Tlf.: 67 06 76 60
Fax: 67 07 15 18
www.maxbo.no/nittedal

DNB NOR

Falstrømsplass 1
P.boks 35, 2801 Gjøvik
Tlf. 03000 - Fax. 611 48 967
www.dnbnor.no

Finn Pettersen AS
Entreprenør
Grønnegt.104
2317 Hamar
Tlf: 62 53 56 00
Fax: 62 53 56 01

Vågå kommune
2680 Vågå
Tlf. 61 29 36 00
Fax. 61 29 36 01

NK - Elektriske AS
Autorisert elinstallasjon
NELFO medlem

Mob: 970 89 952
Til avtalt tid • Bruk oss-støtt NFU

As Jatta Brukshytteir
Postboks 573, 1401 Ski

Salg og utleie av:
Søppelcontainere, lagercontainere
Regnbuens gjenvinningsanlegg på Langhus
Mottak av: Papp, papir, glass, trevirke, og jern
Tlf. 64 86 31 03 - Fax. 64 86 32 95

**Stort utvalg i
tidsskrifter,
aviser og bøker**

NARVESEN
Har du lyst har du lov

Narvesen CC Gjøvik • Narvesen Jernbanen
Telefon 61 17 93 96 • Telefon 61 17 26 22

Kraftverkene i Orkla
7393 Rennebu •
Tlf. 72 42 83 00

Kjellmark
- bygger det meste

Sundveien 100, 7374 RØROS
Kontor Tlf: 72 41 48 88
Fax: 72 41 48 81

Betong Tlf: 72 41 48 99
E-post: firmapost@kjellmark.no

Hytte ved Rasensjøen
med 10 sengeplasser til leie
Med rullestolrampe
Nord-Odal lokallag av NFU
Tlf: 908 78 201

**Nordisk
Skisrederforening**
Postboks 3033, Elisenberg
Kristinelindv.22, 0207 Oslo
Tlf: 22 13 56 00
Fax: 22 43 00 35

BUTIKKEN
Vidaråsen Landstua

Dagligvare, helsekost og gaver
Mandag: 9-12 og 13-15.30
Tirsdag: 13-15.30
Onsdag: 14-17 og 13-15.30
Fredag: 9-12 og 13-15.30
Stengt torsdag og lørdag
3158 Åndeby. Tlf. 33 44 41 41 Fax 33 44 41 01
www.vidaraasen.no

Profilmateriell

Buttons i to varianter:

Liten 3,- kr

Stor 5,- kr

Pins 20,- kr

Klistremerker
6 merker per ark 6,- kr

Tallerken 130,- kr

Bordvimpel
Uten fot 150,- kr

NFU formidler
salg av fot,
ca. 150 kr i tillegg

Krus 130,- kr

Skulderveske 150,- kr

Kursmappe 20,- kr

Kursbevis 10,- kr
Frakt kommer i tillegg

Bestill abonnement på Samfunn for alle

Navn _____

Adresse _____

Postnr./sted _____

Bladet kommer ut med 5 numre i 2009. Pris: kr 400,-

Klipp ut og send inn! Kan også bestilles på mail: post@nfunorge.org eller telefon: 22 39 60 50

**Norsk Forbund
for Utviklingshemmede**
Svarsending 1225
0090 Oslo

Kursmaterieell

Alle kurshefter 35,- kr per hefte.

Pengene mine
kr. 75,-

Fra foreldrehjem til
eget hjem

Kommunevalg

Stortingsvalg

NFU
– en organisasjon

Veilederhefte til
studieheftet "Aktiv i
egen organisasjon"

Aktiv i egen
organisasjon

NFUs
prinsipp-program

Vi og samfunnet

Tillitsvalgt i orga-
nisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Veileder til
kurslærer

Seksualitet
og samliv

Kroppen min
og følelsene mine

Bestill i dag

Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

**Norsk Forbund
for Utviklingshemmede**
Svarsending 1225
0090 Oslo

42 Småstoff

NEI til spesialscole

Det blir likevel ikke spesialscole i Os kommune. Etter planen skulle et spesialpedagogisk senter med ny spesialscole og avlastningsbolig for funksjonshemmede stå klar i løpet av 2008. Nå blir dette omgjort etter innspill og tilrådning fra fylkesmannen ved utdanningsdirektøren. Begrunnelsen er at et slikt senter ville få et for sterkt institusjonspreg. Os må derfor være tydeligere på at primærskolen til elevene må ligge et annet sted. Det blir nå bygget et ressurscenter som skal samarbeide med primærskolene i stedet.

Fagtorget 2009

Programmet for det fjerde Fagtorget, som går av stabelen i Kristiansand, 24. - 26. november 2009, er nå klart. Ansatte i Statped, lærere, PPT og fagpersoner innenfor utdanning og helse inviteres til tre dager der temaet "Spesialpedagogikk - vitenskap eller tradisjon?" er satt på dagsorden.

Interesserte finner mer informasjon på www.statped.no

Maskinentreprenør

Trygve Knutlid

Liebakkvn. 11
3825 Lunde

Tlf: 35 94 76 41

Mob: 991 51 858

Støtter NFU

Telemark

ØVERLAND TRANSPORT AS

Moflotvn. 94, 3660 Rjukan
Tlf. 35 09 42 95

Mob. 992 16 200 Fax. 35 09 42 25

KIWI mini pris

KALSTAD • Tlf: 35 98 91 80
KRAGERØ • Tlf: 35 98 02 64

**AS Brann- og
Sikringsservice**

Gimlevn. 1, 3915 Porsgrunn
Tlf. 35 55 46 33 Fax. 35 55 30 30
Støtter NFU's arbeid

AkerSolutions
part of Aker

Deepwater solutions

Aker Solutions tilbyr et komplett utvalg av undervannsteknologi- og tjenester. Vår evne til å produsere og levere komplette undervannsproduksjonssystemer, inkludert kontrollkabler i stål er unik.

Kontakt informasjon Aker Solutions: 5346 Ågotnes tlf: 56315000
www.akersolutions.com/subsea

Kontakt oss!

Forbundsleder

Helene Holand
22 39 60 50 / 91 12 24 59
helene@nfunorge.org

Nestleder

Alf Anvedsen
52 71 21 27
alf.anvedsen@online.no

Steinar Sandnes
57 00 92 46
steinar.sandnes@eninvest.net

Rita Lucia Endresen
72 58 35 81 / 95 96 38 75

Gørild Skancke
72 87 26 89
gorskan@online.no

Lillian G. Rasmussen
77 68 23 59
lillian@hifm.no

Trine Lise Systad
38 03 00 14
trinelisesystad@yahoo.no

Nasjonalt

Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 OSLO
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

v/Vidar Haagensen
Riiser Larsens vei 18 D
1368 STABEKK
63 01 26 30 / 93 42 08 38
vidar.haagensen@broadpark.no

NFU Østfold Fylkeslag

v/Greta Sandli
Solheimsvn. 37
1605 FREDRIKSTAD
69 31 34 02/99 03 64 07
greta@fredfiber.net

NFU Hedmark Fylkeslag

v/Gerhard Rundberget
Halfdan Lundsv. 26
2409 ELVERUM
62 41 28 37 / 93 45 47 54
karirun@online.no

NFU Oppland Fylkeslag

v/Ranveig Berge
Hadelandsveien 416
2743 HARESTUA
61 32 58 36/90 75 71 88
ranveig.berge@auranor.no

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Roar Høidal
Gustava Kiellands vei 3
3610 KONGSBERG
92 69 89 57
roar.hidal@ebnett.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Baglergt. 3
3111 TØNSBERG
33 04 05 95 / 92 02 89 38
nfu.vf@frisurf.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Arild Kvitsand
Ødegardsfeltet 37
3810 GVARV
35 95 62 37 / 99 63 60 40
arikvits@hotmail.com

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Svein Karlsen
Måkeveien 15
4950 RISØR
37 15 01 75/90 59 88 69
sveikarl@online.no

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan G. Johannessen
Hannevik Terrasse 41
4613 KRISTIANSAND
38 03 00 14 / 91 79 41 76
jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Støperigt. 34
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

Postboks 26 Nygårdstangen
5838 BERGEN
56 14 31 58 / 99 23 00 78
post@nfuhordaland.no

NFU Sogn og Fjordane Fylkeslag

v/Gry Borghikld Sætre
Angedalsv. 107
6800 FØRDE
57 82 47 75/90 94 93 16
eidahl@combitel.no

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 7850 Spjelkavik
6022 ÅLESUND
70 15 10 30 / 46 91 08 40
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Astrid Ingdal
7316 LENSVIK
92 65 77 96
gu-ingda@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms Fylkeslag

v/Rigmor Hamnvik
Bregneveien 2
9050 STORSTEINNES
77 72 05 24 / 97 16 73 24

NFU Finnmark Fylkeslag

v/Aud-Inger Onshuus
Myrseth 27
9518 ALTA
78 44 03 66 / 41 20 67 65
inge-ons@online.no

Tør

Av Jan Olav Sand

Vi er som alle andre.
Tenker.
Føler.
Mener.
Fungerer nesten like bra.
Men det er en ting;
Vi er funksjonshemmede.

Livets tre slår ut med sine grener.
Muligheten for en framtid.
Med lysende øyne
og en kropp full av vilje,
viser vi verden hva vi egentlig vil.

Ingen skal si noe om
at vi er dårligere enn andre.
Ikke se rart på oss!
Vi er bare vanlige mennesker,
som alle andre...

Tør å vise hvem du er.
Tør å si dine tanker.
Tør å fortelle hva du mener.
Tør å fungere i samfunnet.

Vi TØR!

